KALENDARZ KOŚCIUSZKOWSKI

INFORMACYJNO-HANDLOWY

na 1919 rok.

Zebrał i wydał J. RUSZKOWSKI.

DRUKIEM A. HOLCMANA w ŁODZI, ZAWADZKA № 7.

Pracownia
OBUWIA

p. f.

A. Lewandowski
i
W. Sobolewski

ul. Cegielniana № 24.

Poleca wszelkie obuwie solidnej roboty najnowszych fasonów. Ceny przystępne.

Nowość na czasie!!!!

Niema już więcej podartych pończoch.

Z 6-ciu par starych pończoch oddajemy 4 p. odnowione
Z 6-ciu „ „ skarpetek „ 3 „ „

UWAGA: Pończochy muszą być prane i maglowane.

Pracownia: **Piotrkowska 114** m. 24, lewa oficyna, 2-ie wejście 2 piętro.

Jedyne Wydawnictwo
Polskich albumów do marek
w trzech wielkościach
Stefana Naruszkiewicza
w Łodzi, ul. Konstantynowska 5.

Zakład Artystyczny
DEKORACYJNO-MALARSKI
Braci Tarkowskich
w Łodzi, Sienkiewicza № 31
zakład i mieszkanie.

Kalendarz Kościuszkowski.

WSTĘP.

Świetlana postać Tadeusza Kościuszki powsze czasy żyć winna w naszej pamięci, — jako arcywzór obywatela gorliwego patrjoty i rycerza bez skazy.

Nie dla siebie a wszystko dla Polski i w imie Polski — było wykładnikiem żywota naszego bochatera narodowego, co walczył za wolność na obu półkulach ziemi. Bochatera-demokraty tak szczerego i czystego, jakim niekażdy naród pochlubić się może. Ideę, której wszystkie swoje czyny i myśli poświęcił — umiłował on ponad wszystko i dla niej cierpiał i krew własną przelewał.

Dziś, kiedy idea demokratyczna ogarnia świat cały, kiedy zdarów krwi ludzkiej, z zamętu wojny powszechnej wyłania się już w kształtach realnych bezzawodnie niepodległa Polska, postać Tadeusza Kościuszki winna być nam tym droższą, bo przeciez spełniają się jego marzenia, w czyn wcielają ideały za które walczył na polach Racławic, na szancach Warszawy i ciężkiemi ranami okryty padł na krwawym Maciejowic błoniu.

Nigdy nie oddał swej szabli na usługi despotyzmu i osobistych korzyści, wierny przysiędze złożonej na rynku krakowskim w pamiętną wiosnę roku 1794.

Zapoczątkowawszy wydawnictwo nasze w ostatnią rocznicę śmierci naszego bochatera narodowego, dla utrzymania ciągłości i w roku bieżącym wydajemy „Kalendarz Kościusz-

kowski" na rok 1919, ufni, że nieznajdzie się ani jeden dom ani jedna rodzina, w której serca gorącą miłością biją dla Polski i gdzie panuje cześć bohaterów, co byli jej chlubą, w której „Kalendarz Kościuszkowski" nie znalazłby się na stole jako gość najmilszy i niecierpliwie oczekiwany.

Zabierając się do pracy pod patronatem najzacniejszego z naszych bohaterów narodowych, uświadomiliśmy sobie wcałej pełni odpowiedzialności jaka z tego tytułu nanas spo-spoczywa. Szczupłe rozmiary naszego wydawnictwa i trudności wydawnicze czasów obecnych, nie pozwoliły nam w zupełności rozwinąć naszego programu. Naprawimy to w latach następnych, zapowiadających rychłe już nadejście czasów normalnych w naszej niepodległej Polsce.

Kalendarz nasz zawiera dział informacyjny, uzupełniający możliwie najszerszej potrzeby naszego miasta, tudzież dane statystyczne o instytucjach społecznych, rządowych i zawodowych oraz lokalach publicznych, słowem postaramy się usilnie o to, aby ogłoszenia zamieszczone w Kalendarzu odniosły porządany skutek.

Dział literacki wypełniają wspomnienia o życiu i czynach naszego bohatera, pod którego imieniem i nazwiskiem Kalendarz nasz wypuściliśmy. Puszczamy w świat ufni że z postawionego sobie zadania wywiązaliśmy się wedle sił i możności co czytelnicy nasi łaskawie ocenią, biorąc pod uwagę szczupłość wydawnictwa i trudności obecnych krytycznych czasów.

J. R.

Instytucje kupieckie, towarzystwa kredytowe, kasy oszczędnościowe, banki i t. p.

Urząd Starszych Zgromadzenia Kupców m. Łodzi, Piotrkowska 96.

Komitet Giełdowy Łódzki, Piotrkowska 96.

Towarzystwo Kredytowe m. Łodzi, Średnia 19.

Bank handlowy łódzki, Aleja Kościuszki № 15. Założony w 1872 r. Dyrektor banku I. Zand.

Bank handlowy w Warszawie oddział w Łodzi, Dzielna № 15, Centrala w Warszawie założona w 1872 roku, oddział w Łodzi w 1895 roku.

Bank Kupiecki Łódzki, Piotrkowska № 74,

Ryski bank handlowy—Filja w Łodzi, Piotrkowska № 57.

Bank Zachodni (Piotrkowska 52). Instytucja centralna w Warszawie ul. Fredry 6.

Towarzystwo Wz. Kredytu Przemysłowców Łódzkich, Ewangelicka № 15.

Łódzkie Towarzystwo Wzajemnego Kredytu, Piotrkowska 43.

2-ie Łódzkie Tow. Wzajemnego Kredytu, Piotrkowska № 87.

3-ie Łódzkie Towarzystwo Wzajemnego Kredytu, Piotrkowska № 5.

4-te Łódzkie Towarzystwo Wzajemnego Kredytu Piotrkowska 6.

Tow. Wzajemnego Kredytu handlowo-przemysłowe w Łodzi, Pasaż-Majera № 10.

Tow. Wz. Kredytu Łódzkich Kupców i Przemysłowców Piotrkowska № 17.

Bałuckie Towarzystwo Wzajemnego Kredytu, Zgierska № 56.

Łódzkie Towarzystwo Pożyczkowo-Oszczędnościowe, Sienkiewicza № 31.

2-gie Łódzkie Towarzystwo Pożycz.-Oszczędnościowe, Andrzeja № 3.

3-cie Łódzkie Tow. Pożyczkowo-Oszczędnościowe, Konstantynowska 54.

4-te Łódzkie Tow. Pożyczkowo-Oszczędnościowe, Piotrkowska № 12.

5-te Łódzkie Towarzystwo Pożycz.-Oszczędnościowe, Długa 28.

6-te Łódz. Towarzystwo-Pożycz.-Oszczędnościowe, Przejazd 14.

7-me Łódz. Tow. Pożycz.-Oszczędnościowe, Przejazd № 34.

Łódz. Rzemieślnicze Tow. Pożyczkowo-Oszczędnościowe, Sienkiewicza № 40.

2-gie Łódz. Rzemieślnicze Tow. Pożycz.-Oszczędn., Główna 9.
Tow. Pożyczkowo-Oszczędnościowe Łódzkich Rzemieślników Chrześcjan, Widzewska 117.
I Łódz. Rzemieśl.-Przemysł. Tow. Pożyczk.-Oszczędn. Piotrkowska № 261.
Łódzkie żydowskie Tow. Pożyczkowo-Oszczędnościowe Piotrkowska № 14.
2-ie Bałuckie Tow. Pożycz.-Oszczędnościowe, Łagiewnicka 25.
Zubardzkie Tow. Wzajemnego Kredytu, Zgierska № 21.
Chojeńskie Tow. Pożycz.-Oszczędnościowe, Rzgowska 101.
Kasa Przezorności pracowników kolei elektrycznej łódzkiej, Tramwajowa 6.

Stowarzyszenia i Związki.

Komisja Międzyzwiązkowa, Przejazd № 34.
Rada Związków i Stowarzyszeń robotniczych, Pusta № 6.
Chrześcjański Związek Pielęgniarski, Olgińska № 17.
Polski Komitet nad jeńcami, Średnia № 19.
Giełda pracy przy 3-ch chrześcj. stowarzyszeń robotniczych, Przejazd № 34.
Klub miłośników fotografji, Rozwadowska № 34.
Koło starszych i podstarszych zgromadzeń cechowych przy Resursie Rzemieślniczej Chrześcjańskiej, Widzewska № 117.
Resursa Rzemieślnicza Chrześcjańska, Widzewska 117.
Klub Rzemieślniczy, Południowa 4.
Stow. Majstrów fabrycznych gub. piotrkowskiej, NowyRynek 6.
Stow. robotników przemysłu włóknistego p. n. „Praca“, Wólczańska № 139.
Stowarzyszenie Nauczycieli Chrześcjan w Łodzi, Andrzeja 4.
Stowarzyszenie Wzajem. Pomocy Nauczycieli żydów, Sienkiewicza № 35.
Tow. Literatów i Dziennikarzy Łódzkich, Piotrkowska № 108.
Stow. Właścicieli Nieruchomości m. Łodzi, Krótka 9.
Związek Felczerów m. Łodzi, Lipowa 41.
Stow. Drobnych Kupców i Przemysł. Polskich w Łodzi, Długa 205.
Niemiecko-Katolicki Krajowy Związek Szkoiny w Polsce, Aleja Kościuszki 53.
Stow. Wzajemnej Pomocy prac. Aptek, Sienkiewicza № 27,
Stow. Fakrykantów i Kupców m. Łodzi, Pasaż-Majera № 5.

Tow. „Lokator“, Piotrkowska 84.
Stow. Polskich kupców i przem. chrześćj. w Łodzi, Aleja Kościuszki 17.
Stow. Wz. pom. Pracujących w przemyśle i handlu m. Łodzi (Stow. Handlowców polskich) Piotrkowska 108.
Stow. prac. Handl. żydów p. n. „Wzajemna Pomoc“, Sienkiewicza 22.
Stow. Rządców nieruchomości m. Łodzi, Dzielna 19.
Stowarzyszenie handlujących tytuniem, Nowy Rynek № 2.
Stow. Drukarzy m. Łodzi i pow. łódzkiego, Nawrot № 20.
Stow. Zawod. drog. prac. Ziemi Piotrkowskiej, Cegielniana 15.

Stowarzyszenia Filantropijno-Dobroczynne.

Łódzkie Chrześcjańskie Towarzystwo Dobroczynności Dzielna № 50.
a) Przytułek dla położnic — ul. Dzielna 52.
b) Przytułek noclegowy i sale zarobkowe—Cmentarna 10.
c) Sekcja przeciwżebracza — Cmentarna 10.
d) Szpital dla umysłowo-chorych „Kochanówka“.
e) Szkoła rzemiosł — Wodna 9.
f) Szpital dziecięcy Anny-Marji Rokicińska
g) Ambulatorjum bezpłatne — Dzielna 52.
h) Chrześcjańskie kolonie letnie.

Łódzkie żydowskie Towarzystwo Dobroczynności, Zachodnia 20.
Tow. schronisk św. Stanisława Kostki w Łodzi.
Przytułek dla sierot i pół sierot p. n. „Sienkiewiczówka“ w Rokiciu. Taki sam pod wez. św. Anny, Wiznera 25, żłobek dla podrzutków—Wacława 23, 7 ochron. dom dla bezdomnych starców w Rokiciu.
Tow. Wpisów i Zapomóg przy Gimnazjum Polskim „Uczelnia“ Nowo-Cegielniana 9.
Łódzkie Żydowskie Towarzystwo Ochrony Kobiet, Andrzeja 16.
Tania kuchnia dla uczącej się młodzieży w Łodzi, Piotrkowska № 92.
Biuro Sjonistyczne, Wólczańska 5.
I-sze Schronisko dla dzieci W. M., Smugowa 4.
I-sza Ochrona Marjawicka dla dzieci, Franciszkeńska 27.
II-ga Ochrona Marjawicka dla dzieci, Podleśna № 16.

III-cia Ochrona Marjawicka dla dzieci, Nawrot 104.
Towarzystwo Bibljoteki Publicznej, Piotrkowska 150.
Stow. Nauczycielstwa Polskiego, Aleja Kościuszki 19.
Polskie Towarzystwo Krajoznawcze, Aleja Kościuszki 19.
Towarzystwo Oświatowe „Wiedza", Piotrkowska 103.
Towarzystwo Muzeum Nauki i Sztuki, Piotrkowska 91.
Łódzkie Koło Tow. Polskiej Macierzy Szkolnej, Piotrkowska 151
Łódzkie Towarzystwo Esperanckie, Długa 90.
Łódzkie Towarzystwo „Tałmud Tora" Średnia 46.
Robotnicze Stow. Oświatowe „Światło", Pusta 11.
Robotnicze Stow. Oświatowe „Harfa", Wólczańska 23.
Towarzystwo Krzewienia Oświaty, Podleśna 1.

Stow. artystyczne, muzyczne i śpiewacze.

„Lutnia", Sienkiewicza 31.
Łódzka orkiestra Symfoniczna założona w r. 1916.
Tow. śpiewacze p. n. „Chór Marjański", Placowa 11.
Szkoła muzyczna przy Tow. Muz. im. Szopena Aleja Kościuszki 40.
Towarzystwo śpiewacze im. Moniuszki. Szkolna 20.
Łódzkie Tow. Teatralne, Cegielniana 63.
Towarzystwo Muzyczno-Dramatyczne „Gutenberg", Nawrot 20.

Prasa łódzka.

„Nowy Kurjer Łódzki", Zachodnia 37
Redaktor i wydawca Antoni Książek.

„Gazeta Łódzka", Przejazd 8.
Redaktor i wydawca Jan Grodek.

„Godzina Polski", Piotrkowska 86.
Redaktor C. Zawiłowski.

„Neue Lodzer Zeitung", Piotrkowska 15.
Redaktorzy i wydawcy: A. Milker i Drewing.

„Deutsche Lodzer Zeitung", Piotrkowska 85.
Redaktor naczelny Carl Golke.

„Deutsche Post", Piotrkowska 85.
Redaktor Adolf Eichler.

„Lodzer Tageblatt", Piotrkowska 16.
Redaktor J. Uger,

„Lodzer Volksblatt", Piotrkowska 85.

Zakłady naukowe.

Szkoła Handlowa Kupiectwa Łódzkiego, Dzielna 58.
8-kl. gimnazjum filologiczne męskie T-wa „Uczelnia", Nowo-Cegielniania 9.
2-gie gimnazjum filologiczne, Placowa 13.
Polskie 8-kl. gimnazjum filologiczne A. Zimowskiego Targowa 85/87.
4-kl. Progimnazjum filologiczne Tomaszewskiego, Ogrodowa 26.
8-kl. gimnazjum męskie B. Brauna, Dzielna 37.
4-kl. szkoła miejska, Targowa № 16.

Polskie Seminarjum Nauczycielskie, Targowa № 16.
Polskie 8-kl. gimnazjum żeńskie Romany Sobolewskiej, Długa 90, róg Andrzeja.
7-kl. Gimnazjum Polskie Marji Pruszyńskiej, Kamienna 10.
1-e Polskie Gimnazjum żeńskie L. Piętkowskiej i W. Macińskiej, Wólczańska 55.
8-kl. Gimnazjum Polskie z internatem S. Rajskiej, Sienkiewicza 37.
4-kl. Zakład Naukowy żeński L. Berlach, Ewangielicka № 9.

8-kl. Szkoła Handlowa żeńska Lucyny Siennickiej, Piotrk. 157.
7-kl. Gimnazjum żeńskie Filologiczne zakład freblowski Eug. Jaszuńskiej-Zeligmanowej Południowa № 18.
7-kl. Gimnazjum filologiczne żeńskie Klary Wolsfsonowej Zawadzka 23.
Gimnazjum żeńskie Marji Hochsteinowej, Wólczańska № 23, róg Zielonej.

4-kl. Zakład Naukowy żeński M. Wenske, Targowa 43.
Gimnazjum żeńskie L. Sołowiejczyk-Magalifowej, Wschodnia 62.
7-kl. Handlowa szkoła żeńska C. Waszczyńskiej, Zielona 15. Założona w r. 1901. Przełozona C. Waszczyńska.

7-kl. Zakład Naukowo-Wychowawczy z pensjonatem Sienkiewicza № 61. Przełożona Helena Miklaszewska.

Niemieckie Realne Gimnazjum, Rozwadowska 7.

Kursa handlowe Minny Bucholtz, Przejazd № 20.

Żydowska Szkoła dla Głuchoniemych „EZRAS ILMIM", w Łodzi, Zielona 23.

7-kl. Szkoła żeńska l. Zbijewskiej Długa № 10.

7-kl. Zakład Naukowy Żeński Janiny Pryszewiczówny, Sienkiewicza № 35.

7-kl. Szkoła Żeńska im. Elizy Orzeszkowej, Al. Kościuszki 21.

Gimnazjum żeńskie im. A. Mickiewicza, Sienkiewicza № 35.

Wyższa Szkoła Ludowa Męska 6-klasowa z 16 oddziałami, Średnia № 45.

Szkoła Handlowa Łódzka T-wa Szerz. Wiedzy Handlowej Długa № 46.

4-kl Szkoła żeńska Warikowej, Milsza 22.

4-kl. Zakład Naukowo-Wychowawczy żeński, Heleny Cholewickiej, Piotrkowska № 120.

4-kl. Szkoła żeńska K. Weigelta, Nawrot № 12.

Gimnazjum Męskie Szakina, założ. w r. 1901, Południowa 20.

Polskie Kursa Pedagogiczne, Dzielna 44.

Kursy Buchalteryjne I. Mantinbanda, Przejazd № 12. założone w r. 1905. Wykładane są przedmioty: buchalterja pojedyńcza, podwójna czyli włoska i amerykańska, arytmetyka handlowa, korespondencja polska, niemiecka i rosyjska, prawo handlowe i wekslowe, ekonomja polityczna, stenografja polska i niemiecka, kaligrafja i pisanie na maszynie.

Kursy Językowe oraz Handlowe I. M. Poznańskiego, Sienkiewicza 22.

Kursy Gimnazjalne dla dorosłych, Placowa 13.

Kursy Przedmiotowe Inż. M. Barczewskiego, Długa 90.

Kursy Esperanta przy Łódzkim Towarzystwie Esperanckim Długa № 90.

8-kl. Gimnazjalne Kursy Przygotowawcze z programem 8-go średniego zakładu naukowego. Przełożona R. Lewinówna Kierownik I. Kalmanowicz.

Łódzka Szkoła Techniczna Pańska № 9. Wydziały: Budowy maszyn, elektrotechniki, architektury.

Kursy rysunku i kreśleń W. Piaseckiego, Andrzeja № 37.

Szkoła rękodzielnicza dla kobiet A. Krowickiej i L. Jasińskiej, Karola 16.

Wyższa Szkoła Rzemiosł Zawodowego Kształcenia dla kobiet Apolonji Kopydłowskiej, Piotrkowska № 154.

Koncesjonowane przez Ministerjum Oświec. Publicznego
Kursy języków nowożytnych dla dorosłych
pod kierunkiem Marty Lederowej, ul. Karola № 3.
Wykładane będą języki: polski, niemiecki, rosyjski, francuski i angielski.
Klasy: początkowa, średnia i wyższa.

Średni zakład naukowy żeński P. Gajst i szkoła freblowska, Kamienna 2.

Kursy wieczorowe języka rosyjskiego w kompletach prof. Leona Biedrzyckiego, Dzielna № 40.

Kursa gimnastyki rytmicznej metodą Jaques Dalcroze'a dla dzieci, podlotków i dorosłych pod kierunkiem Jadwigi MAYBAUMOWEJ, Aleja Kościuszki № 69.

Kursy gimnastyczne z rosyjskim językiem wykładowem T. Braitmana, Cegielniana № 36.

Kursy Handlowo-Buchalteryjne Teodora Grossmana Sienkiewicza 29.

Kursy Buchalteryjno-Handlowe H. Lubińskiego, Piotrkowska 79. Kierownik Henryk Lubiński.

4-klasowe Progimnazjum żeńskie M. Hansenówny Piotrk. 209,

Zakład Freblowsko-Koedukacyjny oraz szkoła przygotowawcza M. Rosenthal, Karola 3.

Szkoła Początkowo - Koedukacyjna i zakład freblowski IDY JANOWSKIEJ,—Kursy pedagogiczne, Pasaż-Szulca № 11. Założona w r. 1912. W roku 1913 otwarto kursa pedagogiczne w 1914 szkołę koedukacyjną.

Zakład Freblowski i szkoła przygotowawcza Stefanji Osmałowskiej, Skwerowa 18. Kursy dla freblanek.

Żeńskie Gimnazjum Żydowskie Tow. Żydowskich szkół średnich, Olgińska № 1.

Uczelnia Praktycznej Handlowości PAWEŁ KÜHN, Piotrkowska 174. Wykłady: Buchalterja podwójna, korespondencja, stenografja, arytmetyka handlowa, i kontokoventy procentowe. Kaligrafja i pisanie rondem.
Pisanie na maszynie.

Męskie Gimnazjum Żydowskie Tow. Żydowskich szkół średnich, Magistracka № 7.

2-kl. szkoła koedukacyjna. Wyższe kursa pedagogiczne freblowskie, szkoła freblowska Marji Zarzyckiej Sienkiewicza 31.

Zakład Freblowski z oddziałami przygotowawczemi Salomei Kleidt-Okuń, Aleja Kościuszki № 37.

Szkoła Koedukacyjna 2-kl. Gazowni Miejskiej, Przejazd № 77

Zakład Freblowski K. Weigelta, Nawrot № 12.

Szkoła Sztuk Pięknych Jerzego Lemana, Nawrot № 9.

Szkoła Sztuk Pięknych artysty-malarza Ryszarda Radwańskiego Piotrkowska № 99.

Szkoła Rzemieślnicza, Średnia № 46.

Szkoła Muzyczna A. Türnera, Nawrot № 7.

Szkoła Mistrzowsko-Muzyczna I. Winnickiego Piotrkowska 79, Aleja Kościuszki № 22.

Szkoła muzyczna przy Tow. im. Szopena, Al. Kościuszki 40.

Polskie Instytucje Rząd. i miejskie.

MAGISTRAT

I-szy burmistrz: Leopold Skulski,
II-gi „ Maks Kernbaum.

Ławnicy.

Sergiusz Hoffmann, Dr. Ksawery Jasiński, Abram Ber Kopciowski, M. Krasucki, Stefan Maciński, Gerson Neumann, Er. Ranck, Albert Ziegler.

Naczelnik kancelarji Zarządu Miejskiego, Stanisław Iżycki.

Rada Miejska.

Tadeusz Sułowski, przewodniczący. Dr. Tomaszewski i Dr. Rosenblatt, wice-przewodniczący, Stanisław Jarociński, Dr. Henryk Bräutigam, Ks. Kan. Jan Albrecht, Chil Icek Berman, Salo Budzyner, N. Kopel, Izydor Faterson, Hermann Fiedler, Jakób Gantz, August Gerhardt, Jakób Mendel Glüksman, Ignacy Gralak, J. Włodarski, Leon Grohmann, Antoni Harasz, Mojżesz Helman, Mieczysław Hertz, Lew Holenderski, Michał Jarblum, Wilhelm Jess, Andrzej Kaczmarek, Wacław Kaffanke, Salomon Kahan, Majer Markus Karpf, Jeremiasz Kloeman, Gustaw Klukow, Dr. Józef Henryk Konic, Eugeniusz Krasuski, Izrael Lewin, Izrael Mordka Lichtenstejn, Wolf Markusfeld, Zygmunt Meissner, Szymon Merklein, Błażej Pokorski, Maurycy Poznański, Gerszon Praszkier, Dr. Dawid Ber Rabinowicz, Antoni Remiszewski, Dr. Jerzy Rosenblat, Mendel Rosenberg, Dr. Dawid Rosenzweig, Moszek Nachem Russ, Alkon Aleksander Russak, Aleksy Rżewski, Dr. Józef Sachs, Salomon Samet, Paweł Sanne, Jan Nikodem Smarzyński, Józef Spickerman, Karol Stüldt, Jan Stypułowski, Abraham Szwajcer, Teodor Szybiłło, Dr. Antoni Tomaszewski, Juljusz Triebe, Szaja Uger, Józef Urysohn, Ludwik Weiss, Józef Wolczyński.

Kierownik biura, Paweł Rundo.

Wydział Finansowy i Rachunkowy, Nowy Rynek 4.

Burmistrz Maks Kernbaum, przewodniczący, Nadburmistrz, Leopold Skulski, Salo Budzyner, Oskar Daube, Leon Grohmann, Zdzisław Jarociński, Gustaw Klukow, Zenon Kon, M. Krasucki, Salomon Samet, Paweł Sanne, Juljusz Triebe, Albert Ziegler.

Kierownik biura finansowego, vacat
„ „ podatkowego: Franciszek Waszkiewicz.

Wydział Zaprowiantowania Miasta, Średnia 16.

Sergjusz Hoffman, przewodniczący, Hermann Fiedler, Wacław Kaffanke, Andrzej Kaczmarek, Tadeusz Kokeli, Karol Stüldt, Samuel Topilski, Józef Urysohn, Ludwik Weiss, Józef Wolczyński.

Dyrektor Tadeusz Kokeli.

Kierownik biura Wacław Drozdowski.

Oddział Opałowy, Średnia 16.

Dr. Józef Sachs, przewodniczący, Izydor Faterson, Hermann Fiedler, Andrzej Kaczmarek, Wacław Kaffanke, Samuel Topilski, Józef Urysohn.

Wydział Dobra Publicznego, Pasaż Majera № 10.

Burmistrz Skulski, przewodniczący, Kan. Jan Albrecht, Leon Grohman, Pastor Gundlach, Jakób Mendel Glücksmann, Antoni Harasz, Mojżesz Helmann, Stefan Maciński, Gerson Neumann, S. Jungowski.

Kierownik biura Leon Chwalbiński.

Wydział Szkolnictwa.

Burmistrz Skulski, przewodniczący, Oskar Daube, Alfred Dominikiewicz, August Gerhardt, Lew Holenderski, Abram Ber Kopciowski, Szymon Merklejn, Dr. Jerzy Rosenblat, Alkon Aleksander Russak, Jan Stypułowski, Albert Ziegler.

Kierownik biura, Konrad Fiedler.

Wydział Budownictwa, Średnia 14.

Dr. Ranek, przewodniczący, Benedek, B. Henryk Dylion, Wolf Markusfeld, Gerson Praszkier, Silberbogen, Józef Spiekerman, Albert Ziegler.

Naczelnik wydziału Inż. E. Szenfeld.

Kierownik biura, Hugo Radke.

Wydział Zdrowotności Publicznej, Nowy Rynek № 14.

Dr. Ksawery Jasiński, przewodniczący, Chil Icek Berman, Dr. Ludwik Gundlach, Mojżesz Helmann, Maks Kernbaum, Dr. Alfred Krusche, Jeremiasz Kloeman, Edward Ludwig, Wilhelm Patzer, Dr. Jerzy Rosenblatt, Dr. Seweryn Sterling, Dr. Antoni Tomaszewski, Szaja Uger, Jan Wende.

Wydział Gospoparczy i Dostawy Podwód, Dzielna № 2.

Burmistrz Maks Kernbaum, przewodniczący, Jakób Gantz, Naczelnik biura Oskar Gross, Fryderyk Gross, Brunno Jarisch,

Teodor Kahlenbach, Salomon Kahan, Emanuel Meissner, Zygmunt Maissner, Wolf Markusfeld, Henryk Pinkus, Jan Smarżyński, Władysław Wołkowski.

Wydział Plantacji Miejskich, Widzewska ogród.

Burmistrz Skulski, przewodniczący, Cezar Eisenbraun, Leon Grohman, Tadeusz Kokeli, Wolf Markusfeld.

Kierownik biura, ogrodnik miejski E. Ciszkowski.

Urząd Kontroli Miar i Wag, Zachodnia № 51.

Burmistrz Skulski, przewodniczący, Leon Koźmiński, Gustaw Mauch, Moszek Nuchem Russ.

Urząd Stanu Cywilnego.

Gerson Neumann, przewodniczący, Majer Markus Karpf, Dr. Izrael Lewin, Dr. Józef Sachs.

Komitet Rozdziału Chleba i Mąki.

Dyrektorzy: Zenon Łubieński i Dr. Michał Grinberg.

Skład Łódzkiej Miejscowej Rady Opiekuńczej.

Piotrkowska № 96.

Zarząd

Leon Grohmann, przewodniczący,
Ks. Kanonik Jan Albrecht, wice-przewodniczący
Stefan Barciński, wice-przewodniczący
Ernest Kaiserbrecht, skarbnik
Czesław Chrzanowski, sekretarz.

Rada

Leon Chwalbiński
F. Drozdowski
W. Groszkowski
Pastor R. Gundlach
St. Jezierski
Antoni Harasz
Dr. J. Maybaum
Józef Lachmanowicz
T. Markowski
Leopold Skulski
Dr. J. Rosiewicz
R. Tulin
Edward Wagner
St. Zieliński

Skład Zarządu Sekcji Opieki Nad Dziećmi i Młodzieżą.

1. p. Cz. Chrzanowski (Przewodn. i del. Ł.M.R.O.)
2. „ KS. Prałat Tymieniecki
3. „ „ Kanonik J. Albrecht
4. „ A. Juszkiewicz
5. „ St. Jezerski, (del. Kom. Pedagog.-Wychow.)
6. „ Dr. Maybaum, (del. Kom. Hygien.-Lekarskiej)
7. „ J. Wyganowska (del. Kom. Finas.-Gospod.)
8. „ T. Markowski

Komisja Pedagogiczno-Wychowawcza.

1. Roman Tulin, przewodniczący
2. Stanisław Jezierski, wice-przewodniczący
3. Jan Waltratus, bibliotekarz.

Komisja Hygieniczno-Lekarska.

1. Dr. Józef Maybaum, przewodniczący
2. Dr. Rosiewicz
3. Dr. Handelsmann
4. Dr. Gundlach
5. Dr. Knichowiecki.

Skład Zarządu Komisji „Wieś dla Dzieci".

1. p. K. Grabowska
2. „ H. Rossmanowa
3. „ J. Wyganowska
4. „ Brzozowska
5. „ Neumanowa
6. „ Sułowska
7. „ M. Grzybowska
8. „ Ks. prałat W. Tymieniecki
9. „ Ks. kanonik Albrecht
10. „ S. Łukomski
11. „ Cz. Chrzanowski
12. „ I. Hirszel.

Skład Łódzkiej Okręgowej Rady Opiekuńczej.

Z a r z ą d

Antoni Stamirowski — przewodniczący
Wiesław Gerlicz — wice-przewodniczący
Włodzimierz Wyganowski — wice-przewodniczący
Max Kernbaum — skarbnik
Karol Zalewski — sekretarz.

Rada

Ks. Prałat Tymieniecki
Jan Gołkontt
Arkadjusz Jaszkiewicz
Dr. Kazimierz Brzozowski
Włodzimierz Horodyński
Tomasz Stożkowski

Wydział Opieki nad Dziećmi,

Kazimiera Grabowska, przewodnicząca
Dr. Kazimierz Brzozowski, wice-przewodniczący.

Królewsko-Polski Sąd Okręgowy.

Prezes—Rossman Kazimierz, Wice-prezes—Kon Adolf.

Sędziowie:

Maternicki H. Franciszek, Kon Maurycy, Tujakowski Teodor, Kamiński Tadeusz, Kempner Rafał, Cygański Stefan, Jackowski Rudolf.

Prokurator—Strożkowski. Podprokurator — Opaliński, na I rewir miejski, II rewir—Pióro.

Dikstein, na powiat brzeziński i łódzki, I. v. Ingersleben, Łask.
Sekretarz: Buchner.

Sędziowie Sądu Okręgowego:

Szabłoński Władysław, Gedrowicz Kazimierz, Stanisławski Bronisław, Witkowski Bronisław, Smogorzewski Cezary, Osiecki Józef, Wielicki Wacław.

Sędziowie śledczy:

Betley Józef, Jakubowski Michał, Biłyk Alfred, Opoliński Wacław, Sztromajer Stefan, Forelle Daniel, Jarzębski Stefan, Szarogrodek Seweryn-Salomon, Bohnsz Stanisław, Cynarski Marjan, Dudrewicz Jerzy.

Sekretarze Sądu:

Kasperkiewicz Józef, Thum Jan, Rassalski Adam.
Kasjer—Dmochowski Jan, pomocnik kasjera—Zajkowski Stef.

Podsekretarze:

Łuczyński Józef, Sempławski Józef, Heyman Maks, Mencel Józef, Kujawski Teodor, Grabiński Franciszek.

Komornicy:

Andrzejewski J.	ulica Orla 16, pow. Łódzki
Basiński	„ Skwerowa 1
Frankowski	„ Pusta 9
Hykiel K.	„ Nowo-Targowa 18
Lachowicz B.	Łęczyca
Piątkowski	„ Sienkiewicza 31
Stanisz T.	„ Konstantynowska 51
Starowicz E.	Tomaszów
Suzin K.	„ Szkolna 14
Salczyński A.	pow. Łaski
Walter G.	„ Brzeziński

Królewsko-Polskie Sądy Pokoju.

I-go	okręgu	sędzia	Bork Bolesław, sekretarz Matz R.
II-go	„	„	Jurkowski St. sekretarz Rowiński Jan
III-go	„	„	Vacat sekretarz Robakiewicz Jan
IV-go	„	„	Andrzejewski Jan sekretarz Stanek J.
V-go	„	„	Wojnarowski Wacław. sekretarz Stopczyński Stan.
VI-go	„	„	Zajkowski Wacław sekretarz Święcicki Jan.
VII-go	„	„	Kahl Ludwik sekretarz Kierski Wacław
VIII-go	„	„	Baccirelli Marcell sekretarz Czaplicki.
IX-go	„	„	Zadrowski Stefan sekretarz Czaplicki Walerjan

Mieszczą się przy ul. Dzielnej 41.

Adwokaci przysięgli.

Abramowicz Henryk Cegieln.47.
Askanas M. Cegielniana 7.
Busz H. Piotrkowska 70.
Boniewski Jerzy Zachodnia 63.
Dobranicki St. Cegielniana 79.
Filipkowski Ed. Konstant. 19.
Finkstein Południowa 2.
Frydman D. Piotrkowska 81.
Gołkontt Jan Dzielna 16.
Jasieński B. Piotrkowska 71.
Kon Maur. Sienkiew. 63.
Kon Piotr Przejazd 6.
Lachmanowicz J. Średnia 21.
Lange Józef Al. Kościuszki 3.
Krukowski B. Wschodnia 72.
Krukowski H. Piotrkowska 80.
Kobyliński S. Dzielna 28.
Łaski Józef Południowa 20.
Missala W. Zachodnia 41.
Maków St. Piotrkowska 85.
Neumark A. Cegielniana 36.
Pełka Jarosł. Al. Kościuszki 3.
Planer R. Cegielniana 52.
Stożkowski I. Piotrkowska 56.
Stypułkowski Jan Przejazd 6.
Wyganowski Wł. Widzewska 89.
Więckowski Konstantyn. 17.
Żelazowski A. Sienkiewicza 21.

Pomocnicy Adwokatów przysięgłych.

Fryde A. Średnia 5.
Lipszyc Marek Piotrkowska 86.

Adwokaci prywatni.

Dzieniakowski L. Dzielna 7.
Dzięgielewski Pabjanice.
Jabłoński St. Zawadzka 4.
Januszewski T. Konstant. 19.
Kuninski Józef Sienkiew. 89.
Kupriewicz B. Cmentarna 3.
Lipinski Ant. Konstant. 18.
Miętkiewicz Ant. Zielona 28.
Nitkowski Pabjanice.
Pisarski M. Piotrkowska 92.
Rychter Wł. Widzewska 136.
Sapiński Karol Szkolna .
Zielinski Ant. Wółczańska 21.

Koncesjonowane Biuro Inkasowe z prawem windykacji.
Michał Reitberger Andrzeja 7.

Prawni doradcy.

Ackerberg Arn. Południowa 2.
Busyn C. Ogrodowa 3.

Kajser E. Radwańska 35.
Kokotek M. Piotrkowska 88.
Lewiński E. Piotrkowska 66.
Mausz M. Piotrkowska 9.

Samert S. Średnia 17.
Schapiro S. Piotrkowska 25.
Schapiro Dawid Wschodnia 58.
Steinschneider E. Średnia 38.
Zarski I. Piotrkowska 58.

Rejenci.

Chrzanowski Czesł. Piotrk. 96.
Grabowski Cegielniana 55.
Kosiński Wł. Piotrkowska 18.
Korn St. Srednia 21.
Łada Konstantynowska 5.
Mędrzycki W. Srednia 1.
Smolinski A. Srednia 11.
Sarosiek W. Nowy Rynek 9.
Ryfinski W. Piotrkowska 46.
Trojanowski E. „ 28.

Jeometrzy.

Jasiński K. Radwańska 3.
Symoński St. Sienkiewicza 31.
Stojanowski I. Piotrk. 111.

Lekarze Weterynarze.

Stojanowski I. Piotrk. 211.
Wolman S. D-r. Andrzeja 30.
Rączkiewicz Jan Toman Brzezińska 14.

DENTYŚCI.

Ab B. Piotrkowska 85.
Abramowicz Lewy Ewangiel. 5.
Aron B. Dzielna 3.
Aronsohn M. L. Piotrk. 101.
Bette S. Piotrkowska 165.
Borstein-Statler Widzewska 40.
Botwinik J. Wschodnia 54.
Czlenow F. Piotrkowska 200.
Cenzar A. M. „ 82.
Dudowska E. Zawadzka 36.
Dąbrowski S. Rozwadowska 1.
Długaczewska, Zawadzka 6.
Döring Fritz Piotrkowska 243.
Dreisenstock A. „ 89.
Grünstein B. Nowy Rynek 9.
Gruzowik L. Pasaż-Szulca 20.
Gutzman G. A. Sienkiew. 83.
Günther L. M. Piotrk. 157.
Gittis I. Piotrkowska 81.
Glück-Liberman Główna 5.
Glücksman E. Zawadzka 16.
Gineburg Leon Główna 7.
Goldberg F. Piotrkowska 107.
Gordin B. „ 58.
„ S. Konstantynowska 18.
Elefant R. Haftwurcel Sienk. 37.
Frenkiel R. Nawrot 39.
Fuchs E. Nawrot 4.
Erlich L. Widzewska 45.
Epstein R. Główna 31.
Haberfeld I. Andrzeja 2.
Halperin R. Nowy Rynek 11.
Halpern Józef Piorkowska 88.
Herman I. Zawadzka 27.
Hurwicz B. Wschodnia 55.
Józefowicz I. Zarzewska 25.
Kapotta H. Cegielniana 43.
„ L. Zgierska 24.
Klukow Gust. Piotrkowska 3.
Krzepicki Artur Srednia 2.
Karmazyn I. Południowa 2.
Konówna Helena Rozwad. 6.
Kleszczelski I. Piotrk. 130.
Klatschko M. Wschodnia 17.
Lubicz F. Widzewska 11.
Lubranecki M. Zachodnia 28.
Lubraniecka Marja Pańska 37.
Len T. Cegielniana 36.
Lewin E. Sendowska Połudn. 6.
Lewkowicz A. Srednia 22.
Lewitta H. Fuchs Piotrk. 50.

Libera Marja Sienkiew. 53.

Morawiecki W. Sienkiewicza 46.
Neufeld Emilja Benedykta 10.

Obodowski A. technik dentyst. Piotrkowska 37.

Perlmutter D. Dzielna 22.
Pippikowa F. Piotrkowsk 132.
Prybulski I. C. Dzielna 11.
Prass Helena Piotrkowska 145.
Morgenstern E. Widzewska 47.

Ritt R. Piotrkowska 126.
Rosenman Rena Sienkiew. 50.
Rosenbaum E. Cegielniana 15.
Rzędowska E. Wólczańska 159.
Rubaszkin B. Konstantyn. 17.
Saurer R. Piotrkowska 6.
Siegelberg F. Nawrot 1.
Sejdman I. Zgierska 16.
Silberstein Piotrkowska 99.
Seidengart F. Zawadzka 10.
Sperling B. Południowa 9.
Szapiro-Liberman Długa 11.
Geist P. Dzielna 11.
Goldenberg Michał. Piotrk. 124.
Tęplicka H. Piotrkowska 121.
Tomaszewska Rozwadowska 6.
Urbach Marja Średnia 3.
Włodarski P. Piotrkowska 113.
Zucker I. Piotrkowska 31.
Zadiewicz Piotrkowska 96.
„ K. Zgierska 10.
Żytnicka P. Konstantyn. 9.
Ząbkowski Sz. Nowom. 28.
Goldberzanka Felic. Piotrk. 107.
Łaski W. Górny Rynek 3/4.

Technicy Dentystyczni.

Herman M. Zielona 1.
M. Ciesielski Zawadzka 8.
R. Łęczewski Zawadzka 14.
I. Meyerantz Południowa 24.
Obodowski M. Piotrkowska 37.
Weyland S. Piotrkowska 107.
Urowicz M. Zawadzka 19.

FELCZERY.

Adamowicz M. Aleksandryjs. 24.
Bregman I. Kielma 28,
Benke P. Ewangelicka 1.
Edelist J. Piotrkowska 58.
Epstein M. Rzgowska 5.
Engiel A. Srednia 53.
Freund S. Zachodnia 27.
Fajwłowicz E. Zachodnia 29.
Fajner H. Benedykta 32.
Fogiel H. „ 39.
Flinder B. Pasaż-Szulca 36.
Gabrysiewicz S. Konstant. 57.
Grünbaum M. Główna 47.
Glücksman D. Cegielniana 12.
Goldstein S. Dzielna 20.
Golędzinowski J. Przejazd 31.
Gielbard B. Zielona 53,
Gorszkiewicz Widzewska 151.
Grabiarz J. Sienkiewicza 71.
Grigorjew Długa 5.
Heller A. Zawadzka 21.
Jarkiewicz F. Benedykta 41.
Joskowicz B. Północna 4.
Korn N. Cegielniana 64.
Kinast A. Senatorska 4.
Kalinowski P. Piotrk. 225.
Kwall B. Wschodnia 25.
Konieczny K. Wólczańska 153.
Kenig T. Długa 8.
Kaizer S. Zawadzka 27.
Kwiatkowski Br. Kątna 25.
Loonow P. Nawrot 63.
Linka W. Brzezińska 40.
Lausberger J. Nowom. 19.
Lewkowicz A. Północna 2.
Lewkowicz J. Benedykta 37.
Łuczak B. Lipowa 18.
Łaszkiewicz St. Nowo-Zarz. 13.
Majewski J. Al. Kościuszki 18.
Moszkowicz J. Rokoc. szosa 28.
Moszkowicz M. Zgierska 72.
Müller L. Wółczańska 164.
Najman S. Północna 12.
Ostrowski W. Skwerowa 18.
Okno T. Nawrot 58.
Pingot W. Benedykta 18.
Pol S. Targowa 62.
Roseneweig M. Wschodnia 29.
Suszkiewicz S. Konstantyn. 38.
Słowiński J. Przejazd 46.
Steinberg L. Piotrkowska 17.
Suszkiewicz Ch. Zgierska 24.

Sender I. Średnia 12.
Salamanowicz S. Składowa 18.
Szczygielski W. Aleksandrow. 26.
Szatszneider G. Milsza 43.
Szulc J. Wólczańska 28.
Szczygielski A. Średnia 26.
Taksin G. Sienkiewicza 37.
Winkler F. Targowa 27.
Witomski A. Brzezińska 66.
Witoński J. Cegielniana 50.
Wasidłow A. Rynek Bał. 1.
Walter P. Przejazd 18.
Zajączkowski F. Rok. szosa 85.

LEKARZE.

Aronson Zygmunt, Zielona 4		
Beckman E. Emilji 18	chor. wewn.	8—11, 4—6
Białostocki J. Cegielniana 15	„ wewn. i dzieci	
Bräutigam H. Aleja Kościuszki 7	„ wewn.	10—11, 4—5
Brzozowski K. Piotrk. 55	„ wewn. i kob.	do 10, 4—6
Chylewski B. Główna 51	„ wewn. i kob.	9—10, 4—6½
Czaplicki B. Piotrkowska 120	„ nosa, uszu i gardła	
Czarnożył K. Cegielniana 10	„ wewn. i dzieci	8—10, 4—6
Dengel L. Piotrkowska 153	„	4—6
Donchin B. Piotrkowska 69	„ oczu	
Donchin G. Zielona 11	„ wewn. i dzieci	8—10, 5—7
Druebin S. Piotrkowska 124	„ kobiece	3—5
Dutkiewicz W. Piotrk. 50	„ wew. i skór.	8½—10½, 4—8
Eisner I. Dzielna 4	chirurgja	5—6
Eliasberg B. „ 66	„ nerw. i mas.	10—11, 4—7
Eliason J. Zachodnia 37	„ wewnętrzne	
Ellram Artur Piotrk. 181	„	
Fokszański S. Zawadzka 39	„ wewnętrzne	
Frenkel H. Al. Kościuszki 36	„ dziecinne	
Frenkel B. Krótka 10	„ nerwowe	4—6
Fischer W. Piotrkowska 200	„ weneryczne	9½—11, 4—7
Falk S. Nawrot 7	„ weneryczne	10—12, 4—6
Frydberg Z. Konstantyn. 20	„ wewnętrzne	10—11, 5—6
Gajewicz W. „ 17	„ wewn. i dzieci	9—10, 4—6
Garliński W. Przejazd 36.	„ oczu	10—1, 5—7
Goldblatt H. Piotrkowska 17	„ oczu	10—12, 5—7
Golc Z. Andrzeja 3	„ skór. i wen.	9½—12, 5—7
Goldfarb M. Zawadzka 18	„ skór. i wen.	8—12, 5—7
Goldberg H. Karola 4	chirurgja	5—6
Goldblum N. Przejazd 36	chor. wen. i ner. (Unitas)	
Grossman I. Cegielniana 31	„ wewn. i dzieci	9—11, 4—6
Grosglik A. Al. Kościuszki 27	„ skór. i wener.	9—11, 6—8
Grünbergowa W. Andrzeja 4	„ (Laboratorjum)	
Gutentag I. Al. Kościuszki 22	„ dziecinne	9—10, 4—6
Gundlach L. Al. Kościuszki 32	„ dziecinne	
Goldstein-Polak E. Cegiel. 45	„ oczu	9—11, 6—7
Garlicka Zofja Krótka 6.	„ kobiece	
Gibiański A. Benedykta 1		7—11, 6—7
Haberlau K. Sienkiewicza 34	„ wewn. i dzieci	9—10, 4—6

Haltrecht A. Piotrkowska 26	„ wewn. i kob.	8—11, 3—5
Handelsman B. Sienkiew. 31	„ żoł. i kiszek	8—9½, 3—5
Holenderska Sara Lipowa 20	chor. oczu	3—6
Helman D. Piotrkowska 62	„ gar., nosa, uszu	10—12, 5—7
Izykson I. Cegielniana 49	„ wewnętrzne	
Jasiński E. Piotrkowska 93	chirurgja	do 10, 4—6
Jasiński K, Piotrkowska 93	chor. kobiece	do 10, 4—6
Jelszański I. Benedykta 36	„ wewnętrzne	
Jokiel K. Al. Kosciuszki 13	chor. wew.n i dzieci	5—7
Justman St. Al. Kościuszki 13	„ płuca i nerki	4—6
Karwowski Czesł. Rokoc. 11		
Kantor M. Benedykta 1	chirurgja	4—6
Kazaner H. Dzielna 9	chor. skórne i wen.	8—12, 4—8
Kerer-Gerszuni E. Piotrk. 121	„ kob. i akuszerja	
Klukow S. Zawadzka 8	„ wewnętrzne	
Kohn H. Sienkiewicza 63	„ wewnętrzne	9—10, 3—4½
Kohn M. Dzielna 28	„ wewnętrzne	
Koliński J. Piotrkowska 84	„ oczu	
Kon Jakob Sienkiewicza 18	„ kobiece	do 11, 4—6
Kotzin W. Piotrkowska 71	„ serce i płuc.	10—11, 4—6
Kon Bol. „ 113	„ uszu i nosa	do 10, 4—6
Koziołkiewicz Fr. Dzielna 40	„ wew. i kob.	10½—12, 5—6
Klinger D. Stary Rynek 15	„ wewn. i nerw,	9—11, 4—6
Knichowiecki B. Nawrot 2	„ dziecinne	
Krakowski E. Piotrkowska 53	„ wew. i dzieci	8½—10, 3—5
Krotowski M. Dzielna 2	„ wewnętrzne	
Krusze A. Piotrkowska 181	chirurgja	3—5
Kummant A. Piotrkowska 260	chor. kob. jamy brzusz.	5—7
Kopciński St. Piotrkowska 121	„ nerw.	4—6
Landau L. Cegielniana 55	„ wewnętrzne	8—10, 3—5
Langbardt P. Zawadzka 10	„ skór. i wen.	9—12, 4—7
Lewinson St. Zgierska 11	„ wewnętrzne	9—10, 3—7
Lewkowicz S. Konstantyn. 12	„ skórne i wen.	9—1, 6—8
Leyberg J. Krótka 5	„ skór. i wen.	9—11, 3—7
Libiszowski E. Długa 87	„ wewnętrzne	
Littauer W. Cegielniana 6	„ skór i wen.	do 10, 3—5, 7—8
Litmanowicz H. Krótka 12	„ wewnętrzne	
Likerman M. Rozwadowska 4	„ okulista	
Loewy B. Krótka 5	„ żoł. kisz. i dz.	9—10½, 4—6
Lugowski Z. Emilja 6	„ akuszerja	4—6

Lecznica lekarzy specjalistów otwarta codziennie porada 3 mk.
Piotrkowska 17 rabat w aptek.

Laboratorjum Analityczno-chemiczne
Edmunda Leybergera Krótka 6.

Łaski W. Południowa 2	chor. dzieci	8—11, 3—6
Łukasiewicz W. Długa 19	„ wewn. i kob.	10—12, 4—6
Łukasiewicz F. Zarzewska 36	„ żoł., kisz. i wew.	8—10, 3—6

Marx M. Al. Scheiblera	„ kobiece	
Margolis A. Sienkiewicza 18		
Makow Z. Południowa 9	„ wewn. i dzieci	8—10, 3—4
Margolis J. Krótka 10	„	do $10^{1}/_{2}$, 3—$5^{1}/_{2}$
Marynowski S. Dzielna 1	kob. i akuszerja	
Maszlanka A. Zawadzka 16a	„ dzieci	do 10, 4—6
Malowist I. Cegielniana 15	„ wewn. i dzieci	9—11, 4—6
Michalski Józef Andrzeja 3	„ okulista	11—12, 4—6
Mittelstaedt E. Sienkiewicza 67	„ wew. i nerw.	8—10, 5—$9^{1}/_{2}$
Mierzyński Z. Krótka 4	„ trawienia	5—7
Marynowski B. Dzielna 1	„ kobiece	
Maybaum J. Piotrkowska 175	„ żoł. i kiszek	4—6
Mikulski Ant. Piotrkowska 97	„ nerwowe	
Mogilnicki T. Sienkiewicza 37	„ dzieci	3—5
Osiecki T. Piotrkowska 130	„ wew. i dzieci	9—11, 5—7
Poznanski A. Długa 28	„ nosa, uszu i g.	9—10, $5^{1}/_{2}$—7
Perlis J. Piotrkowska 29	chirurgja	9—$10^{1}/_{2}$, 4—6
Pinkus W. Al. Kościuszki 13	chor. wewn. i dzieci	9—10, 4—5
Plichta St. Długa 19		
Polakowski W. Andrzeja 5		
Prechner Z. Zawadzka 19	„ dzieci	9—10, 5—6
Prybulski L. Zawadzka 1	„ skór. i wen.	8—1, 6—$8^{1}/_{2}$
Polkowski Piotrkowska 120		
Rożaner H. Dzielna 9	„ skór. i wener.	8—1, 4—8
Rueqer H. Piotrkowka 166	„ wewnętrzne	4—6
Reiter R. Al. Kościuszki 32	„ akuszerja	4—6
Rabinowicz J. Zielona 3	„ gar., nosa i uszu	11—1, 5—7
Rakowski S. Średnia 4	„ gar., nosa i uszu	10—12, 4—5
Rosenewcig D. Dzielna 9	„ wewn. i dzieci	
Rosiewicz J. Piotrkowska 164	„ wewn. i dzieci	8—11, 2—5
Rosenblatt J. „ 35	„ nosa, uszu i gar.	10—11, 5—7
Rotspan G. Dzielna 36	„ wewnętrzne	do 10, 4—6
Rundo H. Zawadzka 15	„ wewn. i kob.	do 10, 4—6
Sadkowski H. Piotrkowska 120	„ żoł. i kiszek	10—11, 5—7
Saks M. Konstantynowska 7	„ wew. i nerw.	9—10, 3—6
Silberewcig H. Konstantyn. 20		
Silberstrom M. Zachodnia 65	(Laboratorjum)	
Silberstrom I. Zielona 11	chor. skór. i wener.	9—12, 5—8
Selman R. Wschodnia 34	„ wewnętrzne	
Silberstein I. Zielona 11	„ skór. i wener.	9—1, 4—8
Skalski S. Szosa-Rokocińska 47	„ wewn. i kobiece	2—3
Skibiński R. Piotrkowska 234	„ akuszerja	2—3
Smoleński W. Andrzeja 5		
Skusiewicz F. Andrzeja 13	„ skór. i wen.	9—10, 5—7
Sterling-Okuniewski Al. Kośc. 2		
Staweno Tomasz Piotrk. 225	„ wew. i dzieci	
Stawowczyk Sienkiewicza 29	„ wen.	11—12, 5—7
Szumacher H. Benedykta 1	„ skórne	

Solowiejczyk I. Andrzeja 4	„	skórne i wen.	8—1, 4—7
Sonnenberg E. Zielona 8	„	„ „	11—1, 4—7½
Steinberg A. Benedykta 3			
Sternberg J. Cegielniana 23	„	dzieci	
Sterling S. Piotrkowska 111	„	wewnętrzne	4—5
Swidwiński A. Emilji 6	„	wewnętrzne	8—9, 4—6
Szajerowicz L. Krótka 6	„	kobiece	10—11, 4—7
Szerowicz J. N. Rynek 2	„	akuszerja	10—11, 4—6
Szydłowski St. Al. Kośc. 22	„	dzieci	9—10, 4—6
Tomaszewska M. Andrzeja 3			
Tenenbaum Gustaw Targowa 1			
Tochtermann Al. Kościuszki 49	„	wewnętrzne	
Tomaszewski A. Andrzeja 3		chirurgja	8—9½, 5—6
Trenkner H. Piotrkowska 164		chor. dzieci	
Watten I. Al. Kościuszki 53	„	wewnętrzne	4—6
Weissman R. Piotrkowska 18	„	wew. i dzieci	9—11, 3—6
Weinberg I. Cegielniana 47	„	płuc. i serce	9—10, 4—6
Weyland H. Dzielna 33	„	dzieci i akusz.	9—10, 4—6
Weyland M. Piotrkowska 108	„	„ „	9—11, 4—6
Więckowski Ant. Kochanówka			
Wildauer A. Piotrkowska 51	„	homeopata	
Wolfson M. Wschodnia 17	„	wewnętrzne	4—6
Wołyński Piotrkowska 123.			
Wołyński Piotrkowska 121.			
Zigler A. Piotrkowska 101	„	dziecinne	9—10, 4—6
Zelman Rachela Zachodnia 34			

AKUSZERKI.

Andysz K. Składowa 32
Aronkon N. Przejazd 26
Berg J. Nawrot 35
Błaszczyk F. Pańska 49
Büchler B. Główna 5
Chmilnicka A. Ogrodowa 24
Chwalinska M. Konst. 53
Czerny O. Nawrot 39
Czerwinska G. Zarzewska 19
Drzymała Piotrkowska 223
Engler Widzewska 32
Gehler Wólczanska 98
Golańska I. Milsza 25
Gowartin I. Pas. Majer 46
Grabowska I. Przejazd 45
Herke Amalja Widzewska 144
Kajser S. Zawadzka 27
Kęsicka A. Zawadzka 42
Kleidinst A. Nawrot 37
Kubicka M. Piotrkowska 199
Horowicz L. Piotrkowska 9
Lange R. Nawrot 13
Majewska S. Przejazd 56
Męczynska Kapłan Wschod. 57
Mikulska S. Konstatyn. 77
Müller E. „ 19
Nabokowska Dzielna 34
Naborowska B. Benedykta 21
Pipikowa R. Piotrkowska 132
Popiokiewicz F. Nawrot 56
Psarska Konstant. 23
Rogowska B. Brzezińska 24
Ropp M. Składowa 21
Swierczynska W. Widzew. 119
Vogel A. Sienkiewicza 71
Wolfsohn C. A. Cegiel. 31
Wróblewska Andrzeja 31
Wadkowska J. Milsza 30
Pingot W. Benedykt. 18
Wosik F. Główna 30

WAŻNIEJSZE ZDARZENIA w CIĄGU 1919 r.

CZĘŚĆ LITERACKA.

Myśli Kościuszki.

Prosić będę Opatrzności o stały, wolny i dobry rząd w Polsce, o niepodległość żadnej potencyj, o cnotliwych, i wolnych zawsze w niej mieszkańców.

Czas zawsze okazuje najskrytszy sposób złego lub dobrego myślenia każdego człowieka..

Do celu jednego wszyscy powinniśmy się zjednoczyć: wydobyć Ojczyznę naszą z przemocy obcych.

W naturze wszyscy równi jesteśmy, bogactwa i wiadomość czynią tylko różnicę.

Pierwszy krok do rzucenia niewoli jest odważyć się być wolnym. Pierwszy krok do zwycięstwa — poznać się na własnej sile.

Duchowni, najbliżsi ludu nauczyciele, powinni mu przekładać, jakie ma obowiązki dla Ojczyzny, która się prawdziwą matką dla nich okazuje.

„Wierny byłem Ojczyźnie, biłem się za nią i sto razy śmierćbym poświęcił dla niej".

TADEUSZ KOŚCIUSZKO.
Naczelnik Narodu.

HYMN NARODOWY.

Boże! coś Polskę przez tak liczne wieki
Otaczał blaskiem potęgi i chwały,
Coś ją otaczał tarczą Twej opieki
Od nieszczęść, które przygnębić ją miały.
Przed Twe ołtarze zanosim błaganie,
Ojczyznę, wolność racz nam wrócić Panie!

Ty, któryś potem tknięty jej upadkiem,
Wspierał walczących za najświętszą sprawę,
A chcąc świat cały mieć jej męstwa świadkiem,
Wśród nieszczęść nawet, pomnażał jej sławę,
Przed Twe ołtarze zanosim błaganie,
Ojczyznę, wolność racz nam wrócić Panie!

Wróć biednej Polsce świetność starożytną,
Użyźniaj pola, spustoszone łany,
Niech szczęście, wolność na nowo zakwitną
Poprzestań karać, Boże zgniewany!
Przed Twe ołtarze zanosim błaganie,
Ojczyznę, wolność racz nam wrócić Panie!

Niedawność wolność zabrał z polskiej ziemi,
A już krwi naszej popłynęły rzeki,
O jakże musi być okropnie z tymi,
Którzy Ojczyznę utracą na wieki!
Przed Twe ołtarze zanosim błaganie,
Ojczyznę, wolność racz nam wrócić Panie!

Boże, którego ramię sprawiedliwe
Żelazne berła władców świata kruszy,
Skrusz naszych wrogów zamiary szkodliwe,
Obudź nadzieję w biednej naszej duszy.
Przed Twe ołtarze zanosim błaganie,
Ojczyznę, wolność racz nam wrócić Panie!

Boże Najświętszy! od którego woli
Istnienie świata całego zależy,
Wyrwij lud polski z tyranów niewoli,
Wspieraj szlachetne zamiary młodzieży.

Przed Twe ołtarze zanosim błaganie,
Ojczyznę, wolność racz nam wrócić Panie!
Boże Najświętszy. Pzez Chrystusa rany
Świeć wiekuiście nad braćmi zmarłymi,
Wejrzyj na lud Twój, niewolą znękany,
Przyjmij ofiary synów polskiej ziemi.
Przed Twe ołtarze zanosim błaganie,
Ojczyznę, wolność racz nam wrócić Panie!
Boże Najświętszy! Przez Twe wielkie cudy
Oddalaj od nas klęski, mordy boju,
Połącz wolności węzłem Twoje ludy,
Pod jedno berło Anioła pokoju.
Przed Twe ołtarze zanosim błaganie,
Ojczyznę, wolność racz nam wrócić Panie!
Gdy naród polski dzisiaj we łzach tonie
Za naszych braci poległych błagamy,
By ich męczeństwem uwieńczone skronie,
Nam do wolności otworzyły bramy.
Przed Twe ołtarze zanosim błaganie,
Ojczyznę, wolność racz nam wrócic Panie!
Jedno Twe słowo, ziemskich władców Panie
Z prochów nas znowu podnieść będzie zdolne,
A gdy zasłużym na Twe ukaranie,
Obróć nas w prochy, ale w prochy wolne.
Przed Twe ołtarze zanosim błaganie,
Ojczyznę, wolność racz nam wrócić Panie!

Za orłem!

Długo, długośmy czekali,
Byś się zbudził, orle biały,
I ot, z amarantów fali
Świecisz, jak w dniach dawnej chwały.
Ot, spragnione serca nasze
Zwą cię, herbie ty ojczysty,
Coś prowadził plemię nasze
Przez szlak walki płomienistej.
Coś prowadził do zwycięstwa,
Na bojowych tarczach świecił,
Niedościgły ogień męstwa
W wojownikach polskich niecił.
Orle orle, my za tobą
Tak serdecznieśmy tęsknili,
Długotrwałą się żałobą
Po utracie twej okryli.

Ale ufność w naszem łonie
Nie zamarła, nie ustała,
Boś był groźny choć po zgonie,
Bo potęga twa wciąż trwała.
W szpilce drobnej czy w sygniecie
Nosić cię nie dopuszczano,
I znanyś był w całym świecie,
Tylko tu cię znać nie dano.
Ale przyszedł dzień dziejowy,
Wielki dzień, niezapomniany,
Poszła Rosya... ponad głowy
Wzbił się orzeł nasz kochany.
Wzbił się—już ciemięzców niema,
(Szereg łun za nimi świeci)
Już chciwemi go oczyma
Powitały polskie dzieci.
A wraz z orłem naszym białym
W oczach jasna łza stanęła —
I huknęło w kraju całym:
„Jeszcze Polska nie zginęła"!
Nie zginęła i nie zginie,
Boć w mgłach dotąd przyszłe losy,
Póki polska krew w nas płynie,
Polski duch mknie pod niebiosy.
A więc zbudźmy tego ducha
W każdej piersi w kraju całym,
Niech się w przeszłość swoją wsłucha,
Niech za orłem dąży białym.
A ten orzeł—polskie godło,
Niech w nas wskrzesi ojców cnoty,
By nikt nie szedł drogą podłą,
By stargano zbrodni sploty.
Byśmy wzięli się do pracy,
Co nam w dusze światło wleje,
By rzec można, że Polacy
Nie próżne żywią nadzieje.
O! bo myśmy tak skarleli,
Tak przyrośliśmy do złego,
Tak powszechnie znikczemnieli.
Żeśmy hańbą kraju swego.
Lecz w tem dużo cudzej winy:
To niewoli ucisk spodlił,
Więc powstańmy tej godziny,
Przodków chór nam to wymodlił.
Kiedy Polak w kraju całym
Z cnót, zacności swej zasłynie.
Polska wtedy z orłem białym
Nie zginęła i nie zginie!

Wanda Grochowska.

Reduta Ordona

(Mickiewicza)

Nam strzelać nie kazano, wstąpiłem na działo
I spojrzałem na pola, tysiąc armat grzmiało—
Ruskiej artylerji ciągną się szeregi
Prosto długo, daleko, jako morza brzegi.

I widziałem ich wodza, przybiegł mieczem skinął
I jak ptak jedno skrzydło wojska swego zwinął;
Wylewa się z pod skrzydeł ścieśniona piechota
Długą, czarną kolumną, jako lawa błota.

Nasypana iskrami bagnetów jak sępy
Czarne chorągwie na śmierć prowadzą zastępy;
Przeciwko nim sterczy biała, wązko zaostrzona,
Jak głaz budzący morze, Reduta Ordona.

Sześć tylko miała armat, wciąż dymią i świecą
I nie tyle słów prędkich gniewne usta lecą
Nie tyle przejdzie uczuć przez duszę w rozpaczy
Ile z tych dział leciało: bomb kul i kartaczy.

Patrz! tam granat w sam środek kolumny się nurza
Jak w falę, bryła lawy, pułk dymem zachmurza
Pęka śród dymu granat, szum pod niebo leci,
I ogromna łysina wśród kolumny świeci.

Tam kula pędząc zdala grozi, szumi, wyje,
Ryczy jak byk przed śmiercią, miota się grunt ryje;
Już wpadła jak lwica śród kolumn się zwija,
Pali piersią, rwie zębem, oddechem zabija.

Najstraszniejszej nie widać, lecz słychać po dźwięku
Po waleniu się trupów, po ranionych jęku,
Gdy kolumnę od końca do końca przewierci
Jak gdyby środkiem wojska przeszedł anioł śmierci

Gdzie Król ? co na rzezie tłumy te wystawia ?
Czy dzieli ich odwagę ? czy sam pierś nadstawia ?
Nie ! on siedzi o 500 mil na swej stolicy,
Cesarz i samowładca świata połowicy.

Zmarszczył brwi tysiąc kibitek wnet leci;
Podpisał— tysiąc matek opłakuje dzieci.—
Skinął—padają knuty od Niemna do Chiwy !
Mocarzu! jak Bóg wielki jak szatan złośliwy,

Gdy Turków za Bałkanem twoje starszą spiże,
Gdy poselstwo paryzkie twoje stopy liże,
Warszawa jedna twej mocy urąga,
Podnosi na cię rękę i koronę ściąga,—

Koronę Kazimierzów, Chrobych z twojej głowy
Boś ją ukradł i skrwawił synu Wasilowy !

— — — — — — — — — — — — — — — —

Car dziwi się, ze strachu drzą Peterburszczany
Car gniewa się że strachu drżą jego dworzany.

Ale sypią się wojska których Bóg i wiara,
Jest Car, Car groźny, umrzem rozweselim Cara.
Posłany wódz Kaukazki z siłami pół świata
Wierny, czynny i sprawny jak knut w ręku kata.

Ura! ura! patrz blizko reduty, już w rowy,
Walą się na faszynę kładąc swe tułowy—
Już czernią się na białych palisadach wałów,
Jeszcze Reduta w środku jasna od wystrzałów—

Czerwieni się jak nad czernią w środek mrowiska
Wrzucony motyl błyska, mrowie go naciska
Zgasł! tak zgasła reduta. Czyż ostatnie działo
Strącone z łoża w piasku paszczę zagrzebało ?

Czy zapał krwią ostatni bombardjer już zalal?
Zgasnął ogień, już Moskal rogatki wywalal?
Gdzie broń ręczna? ach dzisiaj pracowała więcej
Niż za wszystkich przeglądów za władzy książęcej,

Zgadłem dla czego milczy—bo nieraz widziałem
Garstkę naszych walczącą z moskali nawałem.
Gdy godzinę, wołano dwa słowa: pal! nabij!
Gdy oddechy tym tłumi trud ramiona słabi.

A wciąż brzmi rozkaz wodza wre żołnierza czynność
Nakoniec bez rozkazów pełnią swą powinność
Nakoniec bez rozwagi, bez czucia pamięci
Zołnierz jako młyn palny, nabija, grzmi, kręci,—

Broń od oka do nogi, od nogi na oko,
Aż ręka w ładownicy długo i głęboko
Szukała—nie znalazła, a żołnierz pobladnął,
Nie znalazłszy ładunku i bronią nie władnął.

I uczuł że go pali strzelba rozogniona
Upuścił ją, i upadł nim dobiją,, skona—
Takem myślał—a w sam szaniec nieprzyjaciół kupa
Już lazła, jak robactwo na świeżego trupa

Pociemniało mi w oczach, a gdym łzy ocierał,
Słyszałem że coś do mnie mówi mój generał.
On przez lunetę wspartą na mojem ramieniu
Długo na szturm i szaniec spoglądał w milczeniu.

Nakoniec rzekł; „Stracona“ z pod lunety jego
Wymknęło się łez kilka rzekł do mnie „kolego“!
Sposób młodszy, od szkieł lepszy, patrzaj! ta na wale
Czy znasz Ordona? Widzisz gdzie jest? Generale!

Czy znam? tam stał zawsze to działo kierował
Nie widzę! znajdę! dojrzę! wśród dymu się schował
Wśród najgętszych kłębów dymu ileż razy
Widziałem rękę jego dającą rozkazy!

Widzę go znowu! widzę rękę błyskawicę
Wywija grozi wrogom, trzyma palną świecę,
Biorą go—zginął? o nie; wskoczył w dół do łochów,
Dobrze, rzecze generał nie odda im prochów.

Tu błyska dym, i huk jak sto gromów
Zaćmiło się powietrze od armat wyłomów—
Armaty podskoczyły i jak wystrzelone
Toczyły się na kołach lonty zapalone

Nie trafiły do swoich powiew i dym wionął
Prosto ku nam i w gęstej chmurze nas ochłonął—
I nie było już widać prócz granatów blasku
i dym rzedniał powoli opadał jak deszcz piasku.
Spojrzałem na Redutę, wały palisady,
Działa, naszych gromadka i wrogów gromady
Wszystko jako sen znikło! tylko czarna bryła
Niekształtnej ziemi leży, rozpiera mogiła.—
I ci co się bronią, i ci co się wdarli
Pierwszy raz pokój wierny i szczery zawarli.—
Choćby cesarz moskalom kazał wstać, już dusza
Moskiewska, raz ten pierwszy cara nie usłusza.
Tam pogrzebne tyluset ciała, imiona!
Gdzie dusze nie wiem; lecz wiem gdzie dusza Ordona,
On będzie patron szańców bo dzieło zniszczenia
W dobrej sprawie jest święte jak dzieło stworzenia.
Bóg wyrzekł „stań się“ Bóg i „zgiń“ wyrzecze
Kiedy wiara i wolność od ludzi uciecze
Kiedy despotyzm i duma szalona
Obleją jak Moskale Redutę Ordona.
Karząc plemię zwycięzców zbrodniami zatrutę
Bóg wysadzi tę ziemię, jak on swą redutę.

POGRZEB KOŚCIUSZKI.

Biją razem wszystkie dzwony, jak ludowe głosy,
Jęczą, kwilą, modlitwami rwą się przez niebiosy,
A nad nimi dzwon Zygmunta, żałość górująca,
Wszystko chłonie—a to niby Ojczyzna płacząca.
W cudzych stronach, na tułactwie wiódł żywot w boleści—
Jasnowidza nie zwabiły uwodzące wieści,
Aż dopiero teraz wraca na ojczyste łany—
Ale w trumnie wraca, w trumnie, hetman ukochany!
Towarzysze już hetmana na ramionach niosą,
Chylą oczy, co żałosną zwilżyły się rosą;
Dalej pany i kapłany, wojska jeno trocha,
A hen z tyłu chmara chłopstwa, ta najgłośniej szlocha.
Toć to dzieci są hetmańskie — szlochając jak dzieci,
W tłumnie kosa racławicka podniesiona świeci,
To ich sztandar, wkoło niego tłum jęcząc wykrzyka:
„Koso nasza! coś zdaleka patrz na Naczelnika!“
O panowie! zróbcie miejsce — niech się zbliżą chłopi,
Niech tę trumnę miłowaną ich łza szczera skropi!
Bo ten hetman nie hołdował pysze i potędze,
Bo on stawał w ich szèregu, chodził w ich siermiędze.

I na Wawel między królów ponieśli hetmana
I rozwarła się świątynia złotem nabijana,
Zaruszały się posągi—królowie umarli
Na kamiennych sarkofagach na dłoniach się wsparli,
I ciekawie każdy patrzy, stare sny ucisza
I spojrzeniem wniebowziętem wita towarzysza.
Długobrody król nad innych wyżej z łoża wstaje
I przemawia: „Ja król chłopków rękę ci podaję,
Bo obydwaj my uczcili zapomniane sługi
I kochali lud głęboko—ja pierwszy, ty drugi.“
Ten, co z pługiem może chodził w ubóstwie za młodu,
Spoczął w króla katakumbie — hetman, król narodu.
A gdy za nim drzwi zaparli, rygle zasunęli,
Chłopstwo wzniosło krzyk boleści: „Och, już go zamknęli.“
„Och już wzieli Naczelnika, Och! już ty nie naszy,
Ciemność sklepień, blask pozłoty serca nasze straszy;
Tobie królu towarzystwem i pany w sobolach,
Lepiej Tobie z nami leżeć na zielonych polach!
Na zielonem, czystem polu, na zielonej łące
Co dnia ptakby Ciebie witał i słońce wschodzące.
Śród upałów Twej mogile cień dałyby Tatry,
Z dobrą wieścią od Ojczyzny latałyby wiatry,
Z białej Wisły mgła powstaje, w górze świeci słonko,
My czapkami Tobie kłonim, z kosą idziem łąką;
Tybyś cieszył się z jej brzęku, choć spiący i niemy—
Cóż dopiero, kiedy kosy na sztare nabijemy!
Jeśli Pan Bóg zagniewany skryje się na niebie,
Łatwiej znaleźć Twą mogiłę — w pomoc wezwać Ciebie,
Trudne pisma na nagrobkach mało kto z nas czyta
Dziecko wskaże na mogiłę — a czyja to—spyta.“
I mogiłę wniebowrosłą sypie lud serdeczny.
Próżnaż ona? cóż w nią schować na spoczynek wieczny?
Kości w polskim relikwiarzu złożył wódz jasnowidz,
Lud zatroskał się i myśli: „Hej do Maciejowic!
Starzy ludzie pamiętają to miejsce wśród błonia,
Kędy ranny i odmlały hetman upadł z konia,
Więc tę ziemię krwią przesiąkłą bierzcie jak sakrament,
Złóżcie w urnę i mogile dajcie na fundament.“
Tak zrobili. Z blaskiem zorzy do ofiarnej pracy
Biegną pany i kapłany, chłopy i wojacy,
Wszyscy razem, wszyscy równi, zmieszano a tłumnie,
Jak przekazał duch miłości, pracują rozumnie.
Miłość wiąże i umacnia—praca idzie chyżej,
A krakowska cała ziemia—woła: „wyżej, wyżej“,
Niech mogiła wszystkim oczom zaświeci radośnie.
I mogiła Bogu miła—rośnie, rośnie, rośnie...

Kornel Ujejski.

55 rocznica bitwy pod Brdowem, Ignacewem i Miedniewicami.

Ujawniające się coraz goręcej uczucie miłości Ojczyzny we wszystkich warstwach narodu, daje wyraz w uroczystych i tak serdecznych obchodach, które niosą hołd i cześć poległym braciom naszym, walczącym za wolność Ojczyzny.

Ziemia nasza w r. 1863 w bardzo wielu miejscach stała się grobem zbiorowym: setki i tysiące walczącej braci wobec przemocy wroga i kata, uległo w walce, śmiercią i męczeństwem płacąc za poświęcenie i ofiarę w służbie Ojczyzny złożoną, — My dzisiaj podczas krwawej wojny europejskiej, widząc ciężki swój los, z tą większą czcią i wdzięczną pamięcią wpatrujemy się w mogiłę bohaterów, oceniając ich podniosłą myśl walki o wolność, połączoną z ofiarą życia.

Stąd też uroczyste obchody... wyrazy hołdu... poległym...

Ponieważ nakreślony obrazek jest mniej więcej podobny do innych opisów potyczek i bitew pomniejszych, jako tło historyczne dla pamiątkowych obchodów, o których wspominam, zamieszczam go przy niniejszem.

W obronie nigdy nie przedawnionych praw chwycił naród polski za broń w dniu 21 stycznia 1863 roku. A jak dziś, w czasie wojny, rodacy z Księstwa Poznańskiego spieszą z pomocą materjalną biednym z Królestwa i oni przeważną część ofiar składają, — tak podobnie dawniej zbrojnie poparli powstanie.

Jakoż już w drugiej połowie lutego 1863 r. zorganizowała się pierwsza wyprawa Poznańczyków, przeważnie starszych uczniów gimnazjum Trzemieszyńskiego, pod dowództwem Garczyńskiego. W lasach Kamińskich połączyli się z oddziałem Mielęckiego, lecz po sprzeczce o dowództwo odłącza się ze swymi Garczyński. Krok ten byłby krwawo opłacił wpadłszy w zasadzkę pod Dobrosłowem, gdyby mu Mielęcki nie pospieszył z odsieczą.

Coś podobnego zdarzyło się pod Brdowem położonem na 18-ej wiorście między Kołem a Izbicą i to było przyczyną porażki Polaków, lubo mogli łatwo pokonać przeciwnika, mając nad nim liczebną przewagę, a co ważniejsza, dobrze uzbrojonych Poznańczyków.

Cały Brdów był, a dziś jeszcze jest oczywiście mniej,oto-

czony lasem w promieniu kilkuwiorstowem, od jeziora tylko i strony zachodnio-północnej otwartą przedstawia przestrzeń. Las podzielony jest na trzy okręgi: okręg południowy zowie się Kiejszami, od połódnio-wschogu — Ossówiem, a od wschodu Psarami. Pod koniec kwietnia od Babiaka przeciągają trzy obozy powstańców: Zajfryd ze swym oddziałem zajmuje las Psarski, Odorski — Ossówie, Joung de Blankenheim z pięciuset Poznańczykami—las obecnie wycięty w tak nazwanych doliskach, gdzie dzisiaj rozrzucona wioska Ostrowy. Wszystkie razem połączone siły dochodziły do kilku tysięcy; tu też, zająwszy wygodne pozycje, oczekiwali na starcie się z Rosjanami.

Tymczasem na krótko przed potyczką powstało wśród dowódzców widocznie jakieś nieporozumienie, dość, że w nocy w przeddzień bitwy ruszają stąd: Zajfryd pod Krośniewice, Oborski pod Łęczyce, a Jounga zostawiają samego bez uprzedniego nawet powiadomienia o opuszczeniu swych placówek. Ten, nie wiedząc o niczem, czuł się bezpiecznym przy boku silniejszych kolegów i nie spodziewał się tak rychłej potyczki. Na domiar złego stojący na czatach nie wywiązali się z zadania: samowolnie przed czasem zeszli ze stanowisk, a wojsko rosyjskie powiadomione najdokładniej tejże samej nocy przez jakiegoś zdrajcę o położeniu rozpaczliwem Jounga, w sile jednego bataljonu, szwadronu konnicy — dragonów z dwiema armatami, pośpiesznym marszem zdąża od strony Kłodawy osaczyć Jounga. O godz. 7 rano, w dniu 29 kwietnia 1863 r. już byli na miejscu. Armaty ustawiają przy wsi Bugaju naprzeciw obozu Jounga, reszta wojska zachodzi go z trzech stron. W obozie jeszcze spali... wszczął się zamęt nie do opisania.

Zaskoczeni znienacka musieli wszakże walczyć mężnie, skoro padło ich 68 i kilkunastu rannych. Ilu zabito moskali, do dnia dzisiejszego niewiadomo, bo albo ich z sobą wojsko zabrało, albo też opodal walki pogrzebano, stratowawszy zwyczajem swoim, miejsce konnicą dla zmylenia śladu.

Z naszych, między innemi, poległ Karol Libelt, syn sławnego polskiego filozofa, nad wielu zaś, jak widać z załączonego poniżej opisu, srodze się znęcano, zapisany np. pod porządkowym numerem 60 otrzymał jedenaście pchnięć lancą w plecy. I jeśli gdzie, to chyba tutaj można powtórzyć słowa oficera rosyjskiego, wyrzeczone po bitwie pod Wągrowem dnia 8 lutego 1863 r. na widok bohaterów naszych: „Gdyby ci ludzie mieli broń i byli zorganizowani w oddziały regularne, żadna europejska armja nie mogłaby im podołać i oprzeć się ich straszliwemu zapałowi“.

Samego Jounga koniecznie żywcem chciano pochwycić, jednak im się nie dał: bronił sie dopóki mógł, pierwej zabił 13 żołnierzy, padł dopiero, gdy mu rękę prawą przecięto zupełnie

powyżej dłoni tak, że władzę w niej stracił. Miał na sobie przez ramię przewieszony pas trzosowy wypełniony złotem na zakupy prowiantu i furażu; monetą tą skwapliwie się zwycięzcy podzielili.

Bitwa trwała do godziny 10 przed południem, po której po poległych i rannych nakazał podwody ówczesny burmistrz Brdowa, Józef Baklinski, i tu ich w trzech miejscach złożono. Po pościgu za uchodzącemi i przeszukaniu okolicy wojsko na noc ściągnęło na kwatery do miasta, a przedtem komendant wjechał na koniu do szopy strażackiej. Tu pokotem leżały ciała poległych przy przeciwległych ścianach nogami do siebie zwrócone, wązkie zaledwie zostawiając przejście. Struchleli obecni na myśl, że poległym jeszcze po śmierci spokoju nie dadzą i ciała ich końskiemi kopytami potratują. Jednak koń z jeźdźcem tak uważnie z miejsca nawrócił, jakoby szanując majestat śmierci i poświęcenie się poległych, że ani jednego nogami nie naruszył.

Ciała tak leżały do dnia 1 maja i w tym dniu pochowano na cmentarzu parafjalnym.

Odtąd niewidzialna, dla bojaźni kary, ręka stroiła Ukrzyżowanego w korony: w lecie z kwiatami, zimą z chojny, a z ramion tego godła zbawienia, świecącego nad ziemią blaskiem w promieniach wschodzącego słońca, zwieszały się wstęgi narodowe.

Uroczyste obchody urządzono w Brdowie w d. 6 maja, łącząc ze świętem Królowej Korony Polskiej; w Ignacewie w d. 1 lipca i w Miedniewicach w d. 8 lipca.

Obchody te urządzone, podobno, wypadły wspaniale. Tysiączne tłumy na czele z duchowieństwem, obywatelstwem i inteligencją—jednem słowem wszystkie stany przyszły uczcić poległych braci za drogą i umiłowaną Ojczyznę.

Nabożeństwo obok mogił poległych, podniosłe przemówienia kapłanów i przedstawicieli wszystkich stanów były karmą duchową dla zebranych tysięcy.

Widok starców, uczestników wspomnianych bitew, przy ogólnem nastroju uroczystości, niósł uczucie głebokie, poruszając serce i całą istotę widza—Polaka. Łza serdeczna w wielu była wyrazem tęsknoty za Ojczyzną.

Rozchodzące się tłumy niosły z sobą pod strzechy wskrzeszone u niejednego uczucie tego, co po Bogu najdroższe, miłość Ojczyzny...

Polecamy uwadze Sz. Czytelnikom

Spis firm Handlowych

w kalendarzu Kościuszkowskim.

Albumy do marek Stefan Naruszkiewicz Konstantynowska 5.

Asfaltowe przedsiębiorstwa, fabryki asfaltu i wyr. cem.:

Jan Maciński, Słowiańska 11.

APTEKI.

Bartoszewski M., Piotrk. 95
Charemza A. Srednia 10
Danielecki W., Piotrk. 127
Epsztein M., Piotrkowska 225
Głuchowski B., Dzielna 4
Gorfein S. dzier. T. Karolnin Wschodnia 54
Groszkowski W. Konstant. 5
Hamburger Zgierska 75
Hartman I. Brzezińska 24
Kasperkiewicz M. Zgierska 51
Kraft A. Piotrkowska 164
Kupke A. Brzezińska 54
Łabudziński J. Główna 50
Leinweber M. Nowy Rynek 3
Lipiec M. Piotrkowska 191
Ludwig E. Stary Rynek 9
Markus S. Cegielniana 64
Müller F. Piotrkowska 46
Pietrzykowski M. Aleksandr. 37
Pisarski S. Benedykta 9
Pogonowski I. Homeopatyczna Apteka, Główna 5
Potasch W. Plac Kościelny 8
Rosenblum M. Cegielniana 12
Rosenzweig S. Andrzeja 26
Sokolewicz W. Przejazd 12
Swiderski P. Zgierska 57
Torn A. Piotrkowska 191
Winnicki E. Piotrkowska 307
Włodarski W. Aleksandrowska 80
Wójcicki F. Zarzewska 27
Zundelewicz I. Piotrkowska 25

Apteczne składy.

Askanas L. Cegielniana 42
Askanas L. Północna 16
Biełous A. Cegielniana 2
Chądzyński K. Główna 51
Cohn W. Sienkiewicza 24
Chanachowicz I. Srednia 20
Churgiel S. Konstantynowska 75
Czertak B, Wólczańska 78
Dąbrowski A. Zgierska 51
Dietel Arno Piotrkowska 157
Długacz B. Długa 6
Doroszew L. Pasaż Szulca 36
Dryl Z. Srednia 26
Epsztein i Syn Rzgowska 5
Radzikowski W. Aleksandrowska 56
Frydman S. Zgierska 30
Frydman J. Nawrot 35

Hugo Güttel i S-ka Milsza 26, towary apteczne i wody mineralne.

Glück L. Długa 95
Gembitzki M. Benedykta 2
Grams Hugo Główna 67.
Grinbaum J. Radwańska 40

Uczelnia Praktycznej Handlowości **Paweł Kühn, Piotrkowska 174**

Heiman B. Benedykta 21
Heine G. Przejazd 37
Hermalin H. Piotrkowska 11
Heyman E. Zawadzka 19
Jentys B. Widzewska 146
Joskowicz G. Długa 25
Keilich K. Główna 52
Kiwelowicz B. i S-ka Cegieln. 23
Klimaszewski S. Konstant. 54
Kłosowski J. Andrzeja 2
Kohn B. Wschodnia 29
Kołczyk N. Cegielniana 34
Koprowski J. Nowomiejska 15
Lipiński A. „ 1
Lipiński I. i A. Wojciechowski Piotrkowska 50
Lubczyński Sz. Lutomierska 21
Liwszyc A. Zgierska 8
Rzepkowicz Win. Nawrot 17
Majewski St. Piotrkowska 124
Müller M. Piotrkowska 35
Ostromogilski M. Andrzeja 51
Perlmutter D. Dzielna 22
Pomeranc N. Piotrkowska 16
Popławski A. Rzgowska 7
Przysucher Cegielniana 69
Rosenblat A. Zielona 3
Sikorski J Rokicińska 6
Sliwowski H., Pabjanicka Sz. 34
Słomnicka R. Wschodnia 38
Spiess i Syn Piotrkowska 107
Stein M. Konstantynowska 9
Tom A. Brzezińska 20
Trautwein K. Benedykta 35
Tymer B. Zgierska 20
Witowski W. Południowa 13
Wolfson I. Główna 20
Wollman B. Zawadzka 12
Winawer H. Zgierska 1

Browary:

Anstadt K. Akc. Tow. Sred. 34
Anstadt L. Radogoszcz
Keilich Bracia Zarzewska 48
Keilich Gustaw Orla 25
Häusler Gotlib Radogoszcz
Frumkin i Abrahamson „Tomas" Zgierska 61

Brukarskie przedsiębiorstwa

Czekański Zyg. Piotrkowska 93
Kalisz Piotr Widzewska 198

Bielizna:

Blumenfeld A. Zachodnia 15
Berlinski B. Piotrkowska 14
Knapp W. Nawrot 7
Kochański Sz. Piotrkowska 13
Leszczyński Ryż Nowy Rynek 7
Neufeld D. Północna 13
Pruss K. i S-ka Pańska 52, bielizna papierowa.
„Kościuszko" Piotrk. 25

Bawełnianie wyroby:

Grohman L. Targowa 60
Geyer Ludwik Piotrkowska 282
Gampe i Albrecht „ 208
Hoffrichter K. „ 204
Krusche i Ender „ 143
I. Kinderman „ 139
F. Kinderman Andrz. 14 (wełn.)
Rosenblat Sz. Karola 36
Steigert T. Piotrkowska 90
Scheibler K. Wodny Rynek
Steigert G. Piotrkowska 159
Seiler T. „ 265
Zawiercie Zielona 8
Kohn Markus Piotrkowska 66
Barciński S. i S-ka Tylna 4
Bennich K. Piotrkowska 105
Kindler R. Pabjanice

Budowlane materjały:

Borkowski Ł. J. Widzewska 60
Kawecki K. i S-ka Przejazd 21
Mittelstaedt Z. i S-ka „ 42-44

Betonowe i asfaltowe przeds.:

Fainkind S. Zagajnikowa 3
Kalisz Piotr Widzewska 191
Kunce Stefan Staro-Zarz. 169

Maciński Jan Słowiańska 11
Scholtz Rudolf Wodna 33
Tahn A. i S-ka Sienkiewicza 58
Teschich A. O. i S-ka Widz. 62
Wojciechowski W. Widzewska 156

Cukiernie:

Hobeck A. Zawadzka 8
„Bristol" Zawadzka 11
Apt K. Główna 40
Buszko E. róg Głównej i Sienkiewicza 28
Barcz W. Piotrkowska 28
Gaspari A. Dzielna 8
Grzesik J. Piotrkowska 192
Gromski H. Piotrkowska 117
Doberstein Przejazd 18
Gostomski B. Piotrkowska 76
Hutnik I. Zgierska 24
Hobeck A. Zawadzka 8
Frankus A. Andrzeja 32
Grand-Cafe Piotrkowska 72
Jarmicki W. Srednia 12
Komar B. Piotrk. 63—Dzieln. 12
Krzyżanowski L. Piotrk. 79 — Główna 1
Jabłoński L. Konstantynow. 48
Leiman A. Nawrot 43
Matybowski A. Piotrkowska 225
Piątkowski J. Nowy Rynek 4
Szaniawski Tad. Piotrk. 126
Stern K. Piotrkowska 118
Steinhorn N. D. Widzewska 47
Ulrych F. Piotrkowska 142—307
Ulrichs M. Piotrkowska 45—97
Żarnowski M. Milsza 28

Cukierków fabryki:

„Arkadja" Ogrodowa 13
Karczewski S. i P. Ziółkowski Piotrkowska 197
Wróblewski H. Wolborska 33

Chemiczne przetwory i chemikalja:

Myśliborski D. Widzewska 78
Angerstein St. Pańska 125
Hadrian E. Sienkiewicza 100
Pabj. Tow. Ak. przem chemicz. Andrzeja 8
M. Gepner Ogrodowa 8
Goldstadt A. Al. Kościuszki 40
Schulc Jan i S-ka Szkolna 8
Praszkier J. Ch. i S-ka Krótka 8

Cementowe przed.:

Kulisz P. Widzewska 198
Maciński J. Słowiańska 11
Wojciechowski W. Widz. 156
Potz Cz. Radwańska 26

Dystylarnie:

Łuba Marjan Nowy Rynek 5
Meyer Fer. SS-wie Główna 59

Drzewo opałowe:

Borkowski Ł. J. Widzewska 60
Kawecki K. i S-ka Przejazd 21
Mittelstaedt Z. i S-ka Przejazd 42—44
Teschich A. O. i S-ka Widz. 62
Ciesielski Sz. A. Widzewska 65
Pstrągowscy Br. Kolejna 2

Dentystyczne przybory:

Hamburger i Kokotek Piotrk. 89
Ogólnik Ch. Zawadzka 12

Dekarskie i papowe przedsięb.

Jan Maciński Słowiańska 11
R. Scholc Wodna 33
Narek Piotrkowska 103
Teschich A. O. i S-ka Widz. 62
Potz Cz. Radwańska 26

Ekspedycyjne domy:

J. Berman Nowomiejska 7
M. Działowski i Syn Nowom. 6
„Export" Piotrkowska 25
W. Gleichgewicht Piotrk. 42
Sz. Goldkron „
Juljusz Gierth Ewangielicka 2

Finkenstein, Heyman i S-ka Krótka 3
„Hansa“ Pasaż Majera 3
Kalecki M. M. Widzewska 85
Sz. Lewin i S-ka Piotrk. 56
S. Selin i Rudomin Dzielna 27
Józef Lwow Długa 81
Bruno Landau Piotrkowska 91
Machtynger i B. Berkowicz Nowomiejska 28
J. Morgenstern Piotrkowska 50
J. Mientkiewicz, Piotrk. 28
Niemiecko - Rosyjskie Tow. Transp. Przedst. Zygmunt Teeman, Piotrkowska 39
Leon Rappaport i S-ka Połud. 44
H. Reicher i S-ka Dzielna 26
Szczeciński E. i S-ka Piotrk. 89
Schajewicz i Hertz Nowom. 5
Br. H. i N. Sytner Nowomiejsk. 21
„Transport“ Piotrkowska 58
Bracia Wroneberg i Osias Balicer Piotrkowska 96
Jakób Wald Piotrkowska 33
A. Szumacher „ 51

Elektrotechn. biura i składy:

Bracia Aftergut Piotrk. 111
Inż. M. Abramson Dzielna 10
Rutkowski S. Zielona 1
Jaroszyńscy Bracia Przejazd 54
W. Kopczyński Juljusza 14
Br. Borkowscy Piotrkowska 125 (składy)
Brauer i Rogoziński Sienkiewicza 50 róg Nawrot
Bolkowski E. Dzielna 34
„Dynamo“ Andrzeja 4
„Elektron“ Inż. Jul. i M. Hamer Piotrkowska 17
Goldblum A. Piotrk. 55 (skład)
U. Herschkowicz i S-ka Zaw. 6
Kołaczkowski F. Piotrk. 153 (skład)
Knapik i Szenberger i S-ka Przejazd 6
Kruk Wład. Przejazd 51

Hadrian F. Piotrkowska 144
Kummer E. Pusta 7
Inż. J. Mintz Widzewska 40 (skład)
Pow. Tow. Elektr. Piotrk. 165
„Światło i siła“ Inż. B. Lew i S-ka Piotrkowska 19
A. Mejster i S-ka Piotrk. 158 (skład)
„Simens“ Piotrkow. 96 (skład)
Inż. Stamm Sienkiewicza 62
Teichman i Mauch Piotrk. 240
Schule P. i S-ka Andrzeja 11

Emaljowane naczynia:

Her. Grünspan Zachodnia 23
Szym. Rychter Północna 4
„Wulkan“ Piotrkowska 39
J. Izbicki Południowa 16

Fartuchy:

Horak Adolf Piotrk. 149 filja w Warszawie Elektoralna 30
Schiller F. Długa 66
Zachert A. Senatorska 3
Kubik A. Piotrkowska 275

Farbiarnie i apretury:

Walczak K. Wólczańska 251
Liske i Keilich Sienkiewicza
Szejman Wilh. Lutomierska 9

Futra:

Bromberg Ab. Piotrk. 31

Fotograficzne przybory:

Brauner H. L, Piotrkowska 98
Friedman i Morgenstern Piotrk. 47
M. Jakubowski Piotrkowska 82

Pippel Alfred, Nawrot 2
Roszak K. Dzielna 1
Spiewak S. Piotrkowska 116

Farby malarskie, lakiery i pędzle:

Kosel i S-ka, Przejazd 8

| H. T. Kunert i S-ka, Zawadzka 1, skład obrazów, artykuły malarskie, materjały piśmienne i oprawa obrazów. |

Rosenthal Dzielna 14

Fotograficzne zakłady:

Blitz Konstantynowska 14
A. B. C. Widzewska 156
„ Przejazd 1
Henri Nowy Rynek 2
London Średnia 5
Petri H. Piotrkowska 46
Piotrowski Nowy Rynek 6
Paluszkiewicz W. N. Al. Kość. 14
Lenger E. Główna 36
Tyraspolski Piotrkowsk 76
Sandmer Konstantynowska 5
R. Zychowicz Dzielna 13
J. Schönfeld Piotrkowska 84

Farby anilinowe do farbowania materjałów:

P. Chrzanwicz Nowy Rynok 7
Paul Kessler i S-ka Piotrk. 58
Jan Schulc i S-ka Długa 5
J. Ch. Praszkier Krótka 8
M. Rosen Zawadzka 12
Doroszew Pasaż Szulca 36

Garderoba męska:

Anczakowski I. Piotrkowska 73
Hesse T. Andrzeja 1
Majewski Konstantynowska 22
Blien Christjan Srednia 12

| Łuszczyński P. Piotrk. 89 |

Młotkiewicz Sz, Sienkiewicza 56
St. Nowak Piotrkowska 162
J. Wojciechowski Główna 12
Wutke A. Piotrkowską 115

Garbarnie:

Teodor Karsch Zgierska 104

Galanterja:

Bronisław Dzielna 2
Endweiss i S-ka Piotrk. 65
Janiszewska Wł. Przejazd 16
Kołodziejski M. Andrzeja 3
Icekson D. Piotrkowska 38
Jarocińska K. „ 121
Lissner S. „ 94
Littauer I. „ 40
Stachlewski Ed. Średnia 20
P. M. Schwalbe Piotrk. 85
Schier J. Piotrkowska 130
Spodenkiewicz J. Nawrot 56
Spodenkiewicz A. Konstant. 26
Rychman H. Konstantyn. 30
R. Ritter Milsza 25
Zygmunt Piotrkowska 67

Hotele:

Grand-Hotel Piotrkowska 74
„Savoy" Krótka 4
„Palast" Dzielna róg Widz.
„Bristol" Zawadzka 11
„Pasage" „ 7

Jubilerzy-grawerzy:

Bartuszek E. Piotrkowska 145
A. Kantor „ 74

| D. Peszes, Piotrkowska 69 |

A. Lewkowicz i S-ka Piotrk. 89

| Aleks. Wange Piotrk. 82 |

Tambeli A. Andrzeja 6
Stift P. H. Piotrkowska 66

Jedwabne wyroby:

Dobrzyński Bernard Piotrk. 10
Rosenberg Bruno „ 103
Förster M. „ 43
Gordon M. „ 61
Papierno „ 47
Schiffman N. „ 6
Zelichowski L. B. „ 19

Komisowo-Handlowe biura:
Pośrednictwo-kupno-sprzedaż
St. Stankiewicz, Piotrk. 111
W. Krzymiński i R. Janowski, Pabjanice Zamkowa 11

Komisowe sklepy:
W. Łunkiewicz Sienkiewicza 67
Wł. Wojciechowicz Piotrk. 160 róg Głównej

Kuśnierskie zakłady:
Tyger Ch. W. Południowa 6
Tyger M. Piotrkowska 38
S. Grosman „ 24

Kosmetyczne artykuły i perf.:

R. Seidengart, Sosnowice.
Przed. J. Kryszek, Widz. 75

Kantory wymiany:
Jan Huneman Piotrkowska 12
Leon Librach „ 50
Hirszberg J. „ 24
Izba Handlowa-Bankowo-Przemysł. Pol. kupców i przem. Piotrkowska 80
Littauer M. Piotrkowska 65
Weinberg Samuel „ 58
Filipkowski A. „ 72
Kantor Wymiany Nowom. 15

Kolonialne towary i wina:
Bulwa W. Główna 46
Bogdański E. Dzielna 30
Gaganaszwili M. Konst. 12
Glugla F. Południowa 28
Ignatowicz Bracia Piotrk. 96
Jaworski St. „ 54
Lewandowski M. Długa 12
Druse A. Piotrkowska 83
Styczyński J. „ 121
Okojew M. E. Dzielna 11
Siła „ 36
Szykier A. Nowomiejska 12
Stadnicki J. Andrzeja 4
Trautwein H. Piotrkowska 73
Tschepke A. Nowy Rynek 9
Kranas Piotrkowska 181
Wagner Teodor Piotrk. 101-213
Wiśniewski P. Benedykta 20
Wolski J. Piotrkowska 3
„ K. Konstantynowska 8
Kaczorowski B. Długa 103
T. Słodyński Sienkiewicza 27
Janysz J. Dzielna 29

Kamieniarskie przed.:
Pfitzner H. Cmentarna 11
Czapliński W. „ 10
Urbanowski A. „ 12

Kapelusze:
B. Grünberg Piotrk. 31 Główna 65
Karol Göppert Podleśna 2
Schlee Herman Targowa 20

Kaładulska J. Sienkiewicza 40 pracownia kapeluszy.

Kanalizacja, wodociągi, ogrzewania centralne:
Arkuszewski K. Sienkiewicza 37 przed. Macner i Kowalski Inż.
Domański S. i S-ka Piotrk. 17
Teepe J. H. Milsza 40
Wagner F. i S-ka Wólczańska 103

Kawa:
Glugla Fr. Południowa 28
Pluton Piotrk. 16, 130 Główna 53
Wagner Teodor Piotrk. 101-203
Trautwein A. „ 73

Kafle:
Schulc Rudolf Wodna 33

Kąpielowe zakłady:
Centralne kąpiele Zachodnia 38
Wolf K. Sienkiewicza 95

Kąpiele z oddziałem najnowszej konstrukcji prysniców poleca **Józef Leszczyński**, Piotrkowska 17, Zachodnia 52.

„Royal“ Pańska 53

Kawiarnie:

„Polonia" Piotrkowska 108
„Savoy" Krótka 6
„Tivoli", Piotrkowska 90

Księgarnie:

Fiszer L. Piotrkowska 47
Urbanowicz A., dawniej Ciot Przejazd 16
Słomnicki A. Piotrkowska 24
Przegląd Katolicki Andrzeja 3

Lombardy:

Akc. Tow. Warszaw. Zachod. 31
„ „ Filja Pasaż Majera 11

Lampy:

Bankier Adolf Piotrkowska 82 Skład lamp i przyborów
Henig Wł. Piotrkowska 29
Borkowscy Bracia Piotrk. 125
„Siemens" Piotrkowska 96

Malarskie zakłady:

Budny W. Długa róg Podleśnej
Gostyński i Opoczynski Ziel. 19
Gleis Orla 7
Janowski J. Sienk. 91 (szyldy)
Müller F. Konstantynowska 114
Br. Tarkowscy Sienkiewicza 31
Sleszycki J. Pańska 111 (szyldy)
Pastuszak Wł. Widzewska 115
Urbanowicz E. Piotrk. 117 (szyldy)

Maszyny do szycia:

Kompanja Singer Piotrk. 86
Perła i Pomorski „ 69

Meble:

Besser M. Dzielna 14
Nasielski Piotrkowska 9
Romiszewski „ 116
„Imperial" „ 17

Meble żelazne:

Gessler L. Piotrkowska 137
Cielecki W. „ 68
I. B. Wołkowyski Dzielna 11

Muzyczne instrumenty:

Lessig Alfred Nawrot 22
G. A. Teschner Główna 8
Friedberg i Koc Piotrkowska 90
Kojsckwitz K. Pasaż Majera 4

Maszyny do pisania:

Goldberg A. Andrzeja 1
Kuźnik Wł. Przejazd 6
„Orzeł" (Adler) przed. Arnold Chasins Wólczańska 37
Telatycki E. i S-ka Piotrk. 69

Mechaniczne zakłady:

K. Drzewiński i S-ka Widz. 97
Wójciccy Bracia Piotrk. 66

Mleczarnie:

Rogów Piotrkowska 59
„Helenówka" Piotrkowska 164
Ml. Ziem. Łęczyc. Andrzeja 7

„Ziemiańska" Dzielna 30
Wężyk Piotrkowska róg Cegiel.
A. Flemke Cegielniana 47

Musztarda:

A. Schweitzer w Warszawie, przed. M. Domański Piotrk. 89
Münchmeyer A. Główna 51

Ocet:

Gustaw Keilich Orla 25
Otto „ Główna 10
K. „ „ 52
A. Schweitzer, przed. Domański Piotrkowska 189

Odlewnie żelaza i fabryki maszyn:

Tow. Akc. J. John Piotrk. 219
„Ferum" Widzewska 115
Znamirowski J. Wysoka 38
Bracia Hoffman Dzielna 78
Drzewiński i S-ka Widz. 97

Obrazy:

S. Herschsohn Piotrkowska 115
H. Herschsohn „ 103

A. J. Kolski Piotrkowska 54
M. Likerman „ 81
„Sztuka" „ 99
W. Kwiecinski „ 110
L. Spokojny „ 107-16
J. Cwillich Dzielna 11

Ortopedyści:

Kowalski I. Konstantynowska 26
St. Grochal Piotrkowska 91

Optycy:

Poncz M. Piotrkowska 65
Postleb Fr. „ 71
Ritter R. „ 85
Urban Szym. „ 31
Rossak K. Dzielna 1

OBUWIE:

Fulde L. Konstantynowska 12
Górski W. Sienkiewicza 31
Jakubiec J. Konstantynowska 26
Kowalczyk J. Cegielniana 25
A. Lewandowski i W. Sobolewski Cegielniana 24
Nowakowski J. Piotrkowska 9
Skowroński P. Nawrot 8
Grochal St. Piotrkowska 91
W. Jędrzejewski Andrzeja 19
„Skorochód" Piotrkowska 53
Kaz. Jakubowski Benedykta 10
Stefański F. Pańska 5
Obrębski T. Piotrkowska 115

Szer Ch. Srednia 3
Różański Z. Pasaż Szulca 11

Ogrodnicze zakłady i kwiaciarnie:

Bahr H. Główna 22
Stoiński J. Brus-Zdrowie
Stiller H. wł.: L. Michlewska i J. Stillerówna Piotrkowska 4
H. Czechowicz Dzielna 6
„Władysława" Piotrkowska 18
„Kwiaciarki Warszawskie" Dzielna 2
„Zofja" Przejazd 12
Jasiński L. Andrzeja 10
Kuczyński F. Konstant. 19
Kołaczkowski I. Piotrk. 83
Skorasiński J. Konstant. 37
J. G. von de Weg Piotrk. 96
St. Karwacki Brzezińska 104 (plantacje warzyw)
P. Seidel Piotrkowska 153

Platery i srebrne wyroby:

Norblin, Bracia Buch i Werner Piotrkowska 11
Fraget Józef Piotrkowska 99

Przybory podróżne:

Grabowiecki R. Piotrkowska 59 i Dzielna 2

Przewozowe kantory:

Lentz M. Przejazd 2
Szczeciński F. i S-ka Piotrk. 89
Szafranowski R. Piotrk. 69
Glücksman B-cia Sienkiew. 23
Janowski A. Konstantynowska 14

POWOZY:

Kalkbrener P. Benedykta 26

Sommer H. Benedykta 16
Paruszewski W. Cmentarna 8
Stolarski i S-ka Radwańska 12

Pralnie chemiczne i farbiarnie:

Jan Cebula Piotrkowska 116
M. Cieślak „ 26
M. Sobociński Srednia 88
E. Felsch Południowa 30
„Rekord" Dzielna 7
Szejman W. Lutomierska 9
L. Friedrich Konstantynowska 40 i Piotrkowska 128
J. Staniszeski Północna 14
„Tęcza" Piotrkowska 24

Piśmienne materjały:

Akawie A. I. Piotrkowska 56
Bazar Szkolny Konstant. 20
Berowicz M. Cegielniana 38
Brauner Piotrkowska 98
Haydenwurzel M. Sienk. 3/5
Nacielski B. A. Cegielniana 5
Luxenburg D. Srednia 11
Popowski N. D. Nowomiejsk. 15
Ostrowski A. I. Piotrkowska 55
Szopska K. Dzielna 2
Strzelecka M. Zielona 15
Tyber A. I. Piotrkowska 49
Plichowska H. Piotrkowska 50
Margulies J. L. Południowa 4
Petersilge J. Piotrkowska 123
J. Woźnica Nawrot 11
Lichtenstein B. Nowomiejska 5
Smolke i Petersilge Piotrk. 93

Restauracje:

„Gastronomja Piotrkowska 43/45
„Kolibri" „ 17
Rakowski A. „ 3
„Savoy" Krótka 6
Wiśniewski B. Pasaż-Majera

Rolnicze maszyny:

Oddział Handl. Tow. Roln. gub. Piotrkowskiej Widzewska 50

Abramowicz A. Główna 65
Bössig Alfred Zgierska Szosa 324

Szkło porcelana i kryształ:

Bogusławski K. Piotrk. 100

L. Lewi Zakątna 13
Sanne Olga Piotrkowska 101
Sanne Thea „ 173
M. Neiberg i S-ka Północna 4

Składy skór:

Salomon Bialer Wólczańska 69
Bergman Piotrkowska 44
Herbst Srednia 4

Szpagat papierowy:

„Częstochowska Fabr. „Konopka", przed. Aleks. Kempner, Piotrkowska 81

Śrób i nitów fabryki:

Jarisch i Petrul Wodna 26

Skrzynki drewniane:

Adler Wolf Nowomiejska 6/8

Stalowe wyroby:

Bieńkowski i Syn Piotrk. 55
F. Boesig Piotrkowska 126

Studniarskie przedsięb.:

Barczak i Kusak Nawrot 37
Szczeciński St. Rokicińska 7
L. Jarchowski Magistracka 2

Techniczne artykuły i żelaza skł.:

Arnekker i S-ka Piotrk. 91
Bronowski Ab. Nowy Rynek 7
Bande E. Piotrkowska 50

Feldbrill D. Piotrkowska 167
Somya Karol „ 192
Mogk Karol Nawrot 4
Leszczyński i Kozłowski Piotrkowska 21
Krell H. Konstantynowska 44
Weinberger Michał Piotrk. 145

TRYKOTAŻE:

St. Berger Piotrkowska 59
M. Schönborn Nawrot 23
I. Frenkiel Dzielne 3
E. Süssman Piotrkowska 95

Tapicerzy:

Drozdowski F. i S-ka Nawrot 23

TAPETY:

Butschkat A. Piotrkowska 113
Gostyński i Opoczyński Ziel. 19
Działoszyński A. Piotrkowska 56

TREPY:

J. Stroiński Konstantynowska 24

WAGI:

Danecki T. Piotrkowska 178
Jakubka E. „ 158
Rogalski i Syn Średnia 24
Sławiński A. Dzielna 48

Ubezpieczeń Tow.:

Allians Dzielna 36
Salamandra Benedykta 2
Snop Sienkiewicza 31
Przezorność Przejazd 6

Warszawskie Piotrkowska 96
Westa Dzielna 20
Wisła Piotrkowska 167
Iduna „ 69
Viktorja „ 117
L'Urbaine Dzielna 36

UZUPEŁNIENIA.

BANKI:

Bank Handlowy Al. Kościuszki 15
Bank Handlowy w Warszawie Dzielna 17
Goldfeder Piotrkowska 50
Ryski Bank „ 57
Warrant „ 56
W. Landau „ 29
Bank Zachodni „ 52
Bank Kupiecki Piotrkowska 74
Tow. Wz. Kr. Przemysł, Łódzkich Ewangielicka 11/15
Łódzkie Tow. Wz. Kredytu, Piotrkowska 43/45
Tow. Wz. Kredytu Łódzkich Kupców i Przemysł. Piotrk. 17
Polska Kasa Krajowa „ 57
Izba Handl. Bankowo-Przemysł. Polskich Kupców i Przemysł Chrześcjan m. Łodzi Piotrk. 80

Gumowe wyroby:

Baumgarten I. Piotrkowska 91
Mirtenbaum J. „ 95
„Prowodnik" „ 149
„Treugolnik" „ 125
Mirtenbaum M. B. „ 59

GORSETY:

Pańkowski J. Piotrkowska 39
M-me Annette Nawrot 7
Anna Laferska Piotrkowska 132

Łokciowe towary.

Berkowicz B. Nowomiejska 1
Frisch Fr. Piotrkowska 107
Pfeifer R. Nawrot 13
Wspóidzielcze Tow. Andrzeja 3

Józef Hirschberg

KANTOR WYMIANY

ŁÓDŹ,

ul. Piotrkowska № 24.

Edmund Stachlewski

ŁÓDŹ, ul. Średnia 20.

SKŁAD GALANTERYJNY i ZABAWEK

Poleca: Bieliznę damską i męską krawaty, rękawiczki, trykotarze, parasole, wyroby skórzane, pończochy, skarpetki i t. p.

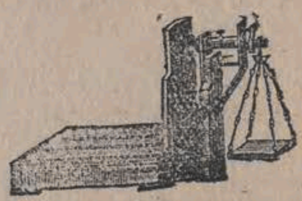
— Koncesjonowany Kantor — Sprzedaży Losów Loteryjnych **A. Biederman, Łódź, Cegielniana 37.** KRAJOWYCH i ZAGRANICZNYCH.

Warsz. Fabr. Wag

Józef Rogalski

i syn Stanisław

ŁÓDŹ, ul. Średnia № 24.

Christian Wutke

Właściciel A. WUTKE

ŁÓDŹ, Piotrkowska 115.

Zakład krawiecki oraz skład towarów Angelskich i krajowych

JÓZEF WOLSKI

ŁÓDŹ, Piotrkowska № 3.

Firma Egez. od 1893 r.

Poleca ze starych zapasów

Wina, Koniaki i Likiery.

Wyłączna sprzedaż win Szampańskich firmy „Tórley" Francuzkiej Kompani w Budapeszcie.

BROWAR PAROWY

Gottlieba HÄUSLERA

w Radogoszczu

pod Łodzią.

Fabryka szczotek

i pędzli

Cezar Matz

Łódź, Piotrkowska 123.

SKŁAD MATERJAŁÓW DENTYSTYCZNYCH

Ch. Ogólnik i S-ka

Zawadzka 12.

Poleca wielki wybór zębów i koron złotych Przyjmuje wszelkie reparacje. Skład otwarty od 9 rano do 7 wiecz.

Arno Dietel

Skład materjałów aptecznych i farb

Łódź, ul. Piotrkowska № 157.

Poleca nasiona, proszek „Garantol“ do konserwowania jaj i wody mineralne, naturalne i sztuczne.

Kuśnierz z praktyką zagraniczną

S. GROSMAN

Piotrkowska Nr. 24.

Roboty futrzane dla panów i pań. Przyjmuje futra do farbowania. Obstalunki wykonywa akuratnie. Kupuje stare futra.

Ważne dla dam!

Nowo-otworzona pracownia ubiorów damskich i kostjumów

Beckera junier

mieści się przy ul. CEGIELNIANEJ № 9. Ceny konkurencyjne.

Browar

SŁODOWNIA i OCTOWNIA

GUSTAWA KEILICHA

w ŁODZI, ul. Orla 25.

Poleca: znanej ze swej dobroci PIWA: bawarskie, pilzeńskie i monach. (ciemne). Słód: pilzeński, bawarski i Wiedeński jasny

OCET: spirytusowy, winny i stołowy. Specjalność ocet do marynatów.

Zał. 1882

Skład Maszyn Rolniczych
krajowych i zagran. poleca **A. Abramowicz** Główna 65.

Piotrkowska 115.

Magazyn Obuwia T. OBRĘBSKIEGO
z d. 20 października przeniesiony został
na ul. **Piotrkowską 115.**

Po gruntownem przerobieniu magazyn został zaopatrzony w wielki wybór obuwia z najlepszych materjałów, po cenach zniżonych. Tamże przyjmuje się wszelkie roboty **ortopedyczne**, które zostają wykonane z wszelką akuratnością.

Piotrkowska 115.

A. Urbanowicz dawniej W. Ciot i S-ka
PRZEJZAD 16. Skład materjałów piśmiennych.

Pracownia Obuwia
Męskiego, Damskiego i Dziecinnego

KAZIMIERZ JAKUBOWSKI

były pracownik firmy L. Fulde.
Łódź, ul. Benedykta № 10.

Poleca: obuwie wykwintne i trwałe w wielkim wyborze po cenach przystępnych i stałych.
Przyjmuje wszelkie reperacje i obstalunki.

Ze starych kapeluszy zupełnie nowe! Damskie, męskie i dziecinne, podług najnowszych fasonów. **Fasonuję i farbuję** po cenach umiarkowanych. **B. Grünberg,** PIOTRKOWSKA 31 i Główna № 65.

Księgarnia i skład materjałów piśmiennych **M. Wiener** Główna 45.
Duży wybór albumów, kajetów i pocztówek.